

Utdanning
Nr. 11, 6. desember 2024

Lær å lære

«Superstudent» Olav Schewe er blitt voksen. Nå gir han råd til lærerne.

INNHOOLD

Beskytt barnas personvern

Regjeringen vil samle inn svært personlige data om barn. Det er et uakseptabelt overtramp, skriver Janne K. Gjeruldsen i en meningsytring.

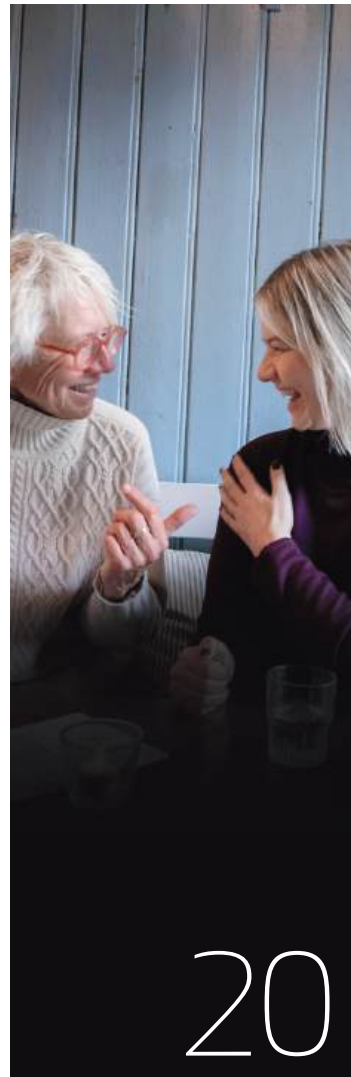
Hybridskole

Voksenopplæringen ved Johannes læringscenter i Stavanger foregår samtidig i klasserom og hjemme.

- Faglig engasjement og evne til å se den enkelte

Allerede i Brit Mæhlums første forelesning så Guri Melby det hun mener kjennetegner en god lærer.

Strever hardt med både norsk og engelsk

Utdanningsløpet for minoritetsspråklige elever er kun for de sterkeste, kun for de få, skriver kronikkforfatter Kristin Sommer.

Rådgiving reddet rådvill elev

Det gylne øyeblikket til Lisbeth Auraas Olerud handler om uopdaget entusiasme.

Tid for quiz

Prøv deg på femten finurlige spørsmål.

Hold deg oppdatert på

UTDANNINGSNYTT

LEDER

Pauser og smågodt

Jeg var aldri fan av lesesalen. Da jeg var student, likte jeg aller best å lese hjemme, gjerne med radio eller TV på i bakgrunnen. Jeg hadde min egen notateteknikk også. Først gula jeg ut mens jeg leste i læreboka. Så skrev jeg notater på PC. Deretter gula jeg ut i dem igjen også. Ganske tungvint. Selv om det jo funka på et vis, er jeg sikker på at studieteknikken kunne vært bedre. Kanskje jeg til og med kunne ha lært litt mer.

Det er jeg overbevist om at Olav Schewe vil mene i hvert fall. 34-åringen fra Halden er intet mindre enn en av verdens beste på læringsteori og studieteknikker. Allerede i videregående gikk han systematisk til verks for å finne ut hva de flinkeste i klassen gjorde før prøver. Han kopierte deres beste triks, leste seg opp på studieteknikk, og da om sekserne.

Nå tar Schewe doktorgrad ved prestisjefylte Oxford University i England. Etter at vår journalist møtte ham i det ærverdige biblioteket der har hun lagt om egne rutiner. Pomodoro heter det visst. Pause hvert 25. minutt.

Schewes poeng er at det kan være mye kunnskap å hente om lærerne bruker tid på å lære elevene å lære. I denne utgaven får du alle tipsene hans til læringsstrategier og studieteknikker. Da kan jo ikke jeg være noe dårligere. Herved deler jeg det beste trikset fra min egen studietid. I alle fall det mest smakfulle:

Bruk det beste verden har å by på: smågodt. Plassér en bit for hver femte side i den store tykke boka du må gjennom. Et voilà! En liten søt premie kan motivere selv den trøtteste student!

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

STORTINGSMELDING

– Første bud er å lytte til lærere

– At politikerne slår hverandre i hodet med ideologisk forankrede forslag, kommer ikke til å løse noen ting, sier UDF-leder Geir Røsvoll.

Tekst: Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Da stortingsmeldingen om en mer praktisk skole ble lagt fram i september, sa kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap):

– Jeg tror ikke på noen kvikkfiks. Det er heller ikke denne meldingen, men den er et nytt steg for å snu utviklingen i norsk skole.

Deretter la hun til at hun ikke tror utviklingen snur over natten.

28. november ble stortingsmeldingen behandlet i Stortinget. Der var det bred støtte til mange av tiltakene som listes opp i meldingen.

Det liker leder i Utdanningsforbundet, Geir Røsvoll. Han setter pris på innholdet i meldingen, målet med den og retningen som pekes ut.

Men uten klare prioriteringer, tilstrekkelige ressurser til kommunene og et nytt kvalitetsutviklingssystem mener han det blir umulig å lykkes.

– Utdanningsforbundet har i lang tid bedt om en anerkjennelse av skolens brede samfunnsoppdrag. Det handler om at vi både skal danne og utdanne. Da er det helt nødvendig at skolen har ressurser og kompetanse til å se hele eleven. Vår jobb som lærere er å bidra til at eleven utvikler både kreative, praktiske, akademiske og fysiske ferdigheter, sier han.

– Skal regjeringen og Stortinget lykkes med en mer praktisk og variert skole, må de investere i læreren. Det er læreren i klasserommet som skal løse oppgaven. At politikerne slår hverandre i hodet med ideologisk forankrede forslag, kommer ikke til å løse noen ting.

– Kan ende som papirtiger

På spørsmål om også grunnskolelærerutdanningene bør legges om, slik at lærerstudentene i større grad lærer å ta i bruk mer praktiske og varierte metoder, sier han:

– Ja, det også. Samtidig må de som underviser i praktiske og estetiske fag få mulighet til å skaffe seg nødvendig kompetanse. Det er et signal om at denne typen kompetanse er etterspurt. Dessuten er en praktisk skole dyrere enn en teoretisk. Det betyr at vi savner konkrete økonomiske forpliktelser fra regjeringens side. Kommer ikke det på plass, kan stortingsmeldingen ende som en papirtiger.

UDF-lederen er også kritisk til at regjeringen peker på kommunene, når lærerkompetansen skal heves.

– Det mener jeg er en ansvarsfraskrivelse fra regjeringens side. For alle vet at i den økonomiske situasjonen kommunene står i nå, vil de ikke prioritere dette. Her leker de «peke-på-hverandre»-leken. Det er en kraftig barriere for å realisere målene i stortingsmeldingen. Utdannings- og forskningskomiteen gir heller ingen tilråding som bidrar til en løsning her, mener Røsvoll.

Han mener det må bygges kapasitet i universitets- og høyskolesektoren til videreutdanning, og i tillegg må kommunene få tydelige forpliktelser. Lærere som ønsker å videreutdanne seg, må få nødvendig økonomisk støtte, sier han.

– Høyre tar fortsatt til orde for å beholde nasjonale prøver som både gir informasjon til læreren og til skoleeier. Hva mener du om det?

– Uten en omlegging til nye læringsstøttende prøver risikerer vi å fortsette med et system som er bygget på feil premisser. De nasjonale prøvene har bidratt til en målforskyvning i skolen og en begrenset forståelse av hva kvalitet er. Vi må erstatte dagens nasjonale prøver med vurderingsverktøy som er læringsstøttende og relevante for lærerne. Komiteen burde tilrådd regjeringen å intensivere arbeidet med å utvikle et nytt kvalitetsutviklingssystem. For det systemet vi har i

dag, har i over 20 år snevret inn det vi holder på med i skolen, sier Røsvoll.

Mener ansvaret lempes over på lærerne

Regjeringen vil ha mer praktisk og variert undervisning også i lesing, skrivning og regning, ikke bare i praktiske og estetiske fag. Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun peker på at vi aldri har hatt bedre utdannede lærere.

– Hvis ministeren overlater til lærerne å gjøre endringer og peker på metodefrihet og tillitsreform, betyr det at tillitsreformen er blitt et tveegget sverd?

– Å overlate endringene til læreren, er en måte å lempe ansvaret ut på, fordi vi samtidig vet at ressursituasjonen ute i kommunene er prekær og at lærerne har store klasser, sier Røsvoll.

ere og ledere

Foto: Bjørn Asle Grimstad

Utdanningsforbundets leder Geir Røsvoll sammen med kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap) da hun la fram stortingsmeldingen 13. september.

– Er det de svake resultatene på nasjonale prøver og frykten for flere nedslående resultater i Timss, PISA og andre internasjonale undersøkelser som gjør at politikerne ikke våger å endre?

– Det er veldig sterke krefter som ønsker å opprettholde dagens system. Derfor er jeg klinkende klar på at rangeringene som lages på bakgrunn av slike testresultater, har vært helt feil måte å beskrive kvalitet i skolen på. Dette må nå endres, avslutter Røsvoll.

STORTINGSMELDINGEN OM EN MER PRAKTISK SKOLE

Dette er noen av hovedpunktene i Stortingsmelding 34 (2023-24), som ble behandlet i Stortinget 28. november.

- Bygge opp et nasjonalt program for en mer praktisk skole
- Legge til rette for mer praktisk og motiverende læring
- Bygge opp kompetanse i faglig og tverrfaglig praktisk læring
- Styrke utvalgte nasjonale sentre slik at de kan bidra med opplegg til praktisk læring på sine områder
- Satse på utviklingsprosjekter som stimulerer til en særlig praktisk skolehverdag
- Gi støtte til vurderingsformer som fremmer praktisk læring
- Prøve ut alternative og praktiske eksamensformer
- Prøve ut eksamen i praktiske og estetiske fag
- Øke satsing på videreutdanning i praktiske og estetiske fag
- Gi elever mulighet til å velge et praktisk valgfag på mellomtrinnet
- Legge til rette for praktisk og relevant opplæring i realfag gjennom et nasjonalt program
- Stimulere til at elever får mer praktisk, variert og relevant læring i realfag

Arkivfoto: Inger Stenvoll

– Endelig er skolemat på vei, sier Grete Wold (SV) og viser til praksis i de fleste vestlige land. Bildet er fra Lycée International de Saint-Germain-en Laye i Frankrike.

SKOLEMAT

Elever skal få gratis skolemat fra 2026

Elever i grunnskolen skal neste skoleår få et sunt og enkelt måltid hver dag. Stortinget vedtok 28. november at gratis skolemat innføres i 2026.

SV, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Rødt sikret flertall for forslaget. Gratis skolemat har vært en av SVs hjertesaker i en årrekke, og de feirer nå gjennomslaget.

– Endelig er skolemat på vei! sier utdanningspolitisk talsperson i partiet, Grete Wold.

Regjeringen må lage plan

Regjeringen får med dette beskjed om å legge fram en plan for å innføre et daglig sunt og enkelt skolemåltid for alle elever i grunnskolen. Statsbudsjettet for 2026 skal ha en opptrappingsplan hvordan det skal skje.

Forslaget inngikk i behandlingen av stortingsmeldingen «En mer praktisk skole» om ungdomsskolen og de eldste barna i barneskolen, det vil si 5.–10. trinn.

– Følge de fleste vestlige land

– Nå håper jeg at kunnskapsministeren kjenner sin besøkelsestid og får fortgang i dette, så vi omsider kan følge de aller, aller fleste andre vestlige land, og sørge for at barn får mat, sier Wold. ©NTB

NORSKFAGET

Vil prøve ut valfritt sidemål

I Nordland har berre ein elev nynorsk som hovudmål. No søker fylkeskommunen om å prøve å ha valfritt sidemål.

Tekst: Dina Jeanette Danielsen

Fylkestinget i Nordland vedtok i slutten av oktober å søkje om å bli prøvetylke for valfritt sidemål i vidaregåande skule. Berre éin elev i Nordland har nynorsk som hovudmål, ifølgje NRK.

Forsøket er planlagt å starte i skuleåret 2025/2026. Målet er å gi elevane større valfridom og bruke tida på å styrkje undervisninga i hovudmålet. Fylkestinget ønskjer at prosjektet skal vare i tre år.

Valfritt sidemål betyr at også elevar med nynorsk som hovudmål kan velje bort undervisning i å skrive bokmål. I søknaden står det at elevane framleis vil lære om den historiske bakgrunnen for språksituasjonen i Noreg. Dei skal òg lese litteratur og andre tekstar på både bokmål og nynorsk. Framlegget vart fremja av det borgarlege fylkesrådet og vedteke med 26 mot 19 røyster. Arbeidarpartiet, SV, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne røysta imot.

Vil ikkje få karakter

Elevar som vel bort sidemål, får ikkje eigen karakter i faget. Dei kan heller ikkje bli trekte opp til skriftleg eksamen i sidemål på vidaregåande trinn 3. Norskundervisninga vil framleis innehalde lesing og analyse av tekstar på begge målformer, men utan fokus på å skrive det andre målet.

I forsøket ønskjer ein å sjå om norskprestasjonane blir betre, og om valfritt sidemål kan påverke gjennomføringsgraden i studieforberedande program. Trivsel og motivasjon blant elevane vil òg bli målt.

Prøver trass mange avslag

Sist eit liknande forsøk vart gjort, var i åra 2004–2007 i Oslo. Utdanningsdirektoratet (Udir) har sidan det avslått alle søknader om valfritt sidemål. Udir viser til ein rapport frå Oslo-forsøket. Konklusjonen i den var at tiltaket ikkje hadde

Ill.foto: Inger Stenvoll

Sist eit forsøk med valfritt sidemål vart gjort, var i åra 2004–2007 i Oslo.

Vi har egentleg ikkje forventningar om at søknaden går gjennom.

Viggo Albertsen, kontaktperson for vidaregåande skule i Utdanningsforbundet Nordland

store positive verknader på læringseffekten.

– Det er 20 år sidan Oslo sette i gang den førre prøveordninga. Vi meiner det har skjedd mykje med norsk skule og elevane våre, som talar for at vi kan prøve dette på nytt no, seier Joakim Sennevik (H), fylkesråd for utdanning og kompetanse i Nordland til NRK.

Han argumenterer for at elevane får fordjupe seg i hovudmålet: – Vårt utgangspunkt er å forsøke å auke motivasjonen for hovudmålet.

Trur ikkje søknad går gjennom

– Vi har egentleg ikkje forventningar om at søknaden går gjennom, seier Viggo Albertsen, kontaktperson for vidaregåande skule i Utdanningsforbundet Nordland.

Han legg til at søknaden difor ikkje vekkjer uro.

Ved lærarutdanninga i Nesna er norskseksjonen bekymra for å få studentar som ikkje har hatt opplæring i sidemål. Språkrådet meiner òg det er ein svært dårleg idé å la et framtidig «lærarkull» i Nordland gå utan sidemålsundervisning.

Barnehagene i Bergen sliter med høyt sykefravær.

Ill.foto: Paal Svendsen

BARNEHAGE

Bergen-foreldre må hente barna tidlig

Bergen kommune har på det meste levert 200 vikarer på én dag. Daglig har de nå 30–35 oppdrag de ikke klarer å løse.

Tekst: Kaja Mejlbo

Avdelinger har også vært nødt til å stenge, skriver Bergens Tidende (BT). Ifølge avisen sliter barnehagene med høyt sykefravær.

Etatsdirektør for HR-bemanning Marie Størdal forteller at de på det meste har levert 200 vikarer på én dag.

– For et par uker siden var det 20 oppdrag per uke vi ikke klarte å løse. Nå er det 30–35 daglig, sier hun.

Leaparken barnehage er av dem som har måttet tekste foreldre om å hente tidlig.

– Er flere ansatte syke og alle barna til stede, klarer vi ikke å ha et forsvarlig tilbud i hele åpningstiden, sier styrer Mette Westrheim til BT.

Barnehagedirektør Mimi Bjerkestrand sier til

BT at kostnaden for vikarer fra 2022 til i dag har økt med 22 prosent.

Barnehagene i Bergen topper statistikken for sykefravær i kommunen. I fjor hadde etaten et sykefravær på 14,9 prosent. Hittil i år er det på 15,4 prosent.

SKOLETURER

Dropper turer med Hvite busser

Mange Oslo-elever reiser ikke lenger på skoletur til tidligere konsentrasjonsleirer i Polen med Hvite busser.

Årsaken, ifølge de skolene Vårt Land har snakket med, er at det såkalte gratisprinsippet tol-

kes strengt. Utdanningsbyråd i Oslo kommune, Julie Remen Midtgarden (H) ønsker at Kunnskapsdepartementet skal veilede tydeligere, slik at flere skoler kan arrangere skoleturer.

– Staten finansierer én skoletur i grunnskolen. Ønsker man mer, må skolene ta fra andre poster, sier Midtgarden. ©NTB

SKOLEFRITIDS-ORDNINGEN

Fagforeninger mot utvidelse av gratis SFO

Utvidelsen av gratis skolefritidsordning møter motstand hos både Utdanningsforbundet og Fellesforbundet.

Tekst: Paal Svendsen

Sosialistisk Venstreparti (SV) ønsker å utvide retten til gratis skolefritidsordning (SFO) til å gjelde elever på 4. trinn. Ifølge Aftenposten møter imidlertid reformen motstand fra både Utdanningsforbundet og Fagforbundet. Geir Røsvoll og Mette Nord, ledere i henholdsvis Utdanningsforbundet og Fagforbundet, mener det er viktigere å prioritere økt bemanning i barnehagene.

Kunnskapsdepartementet har beregnet at en utvidelse av reformen til 4. trinn vil koste 2,5 milliarder kroner årlig, og at det vil være behov for en betydelig økning i antall ansatte og eventuell utvidelse av lokaler.

Fra firer-elev til doktorgrad i Oxford

Tidligere «superstudent» Olav Schewe (36) gir deg oppskriften på å bli en «superlærer».

Tekst: Dina Jeanette Danielsen Illustrasjon: Kristin Slotterøy

Olav Schewe (36) har på seg en grå tweedfrakk skapt for britisk ruskevær. Sukkerbit-håret er det eneste som kan røpe aner lenger nord.

– Can we access the debating chamber?

Han viser frem et slitt studentkort til en av de ansatte på biblioteket til Oxford Union, en historisk studentforening.

Med to internasjonale bestselgere om læring, og snart en doktorgrad i utdanningsvitenskap i ryggsekken, kan han mer enn de fleste om hvordan vi lærer. Men i motsetning til sin medfødte hårfarge er ikke Olav naturlig «skolelys». Hans gode meritter er resultatet av studieteknikker, ifølge han selv. Teknikker som han mener alle elever burde lære på skolen.

– Som lærer spiller du en nøkkelrolle i å støtte elevene i utviklingen på dette området.

Å lære bort hvordan man lærer er blitt viktigere enn noen gang, ifølge Olav. Han peker på

inntoget av kunstig intelligens og automatisering. Elevene trenger å bli mer selvgående. De må kunne lære livet ut.

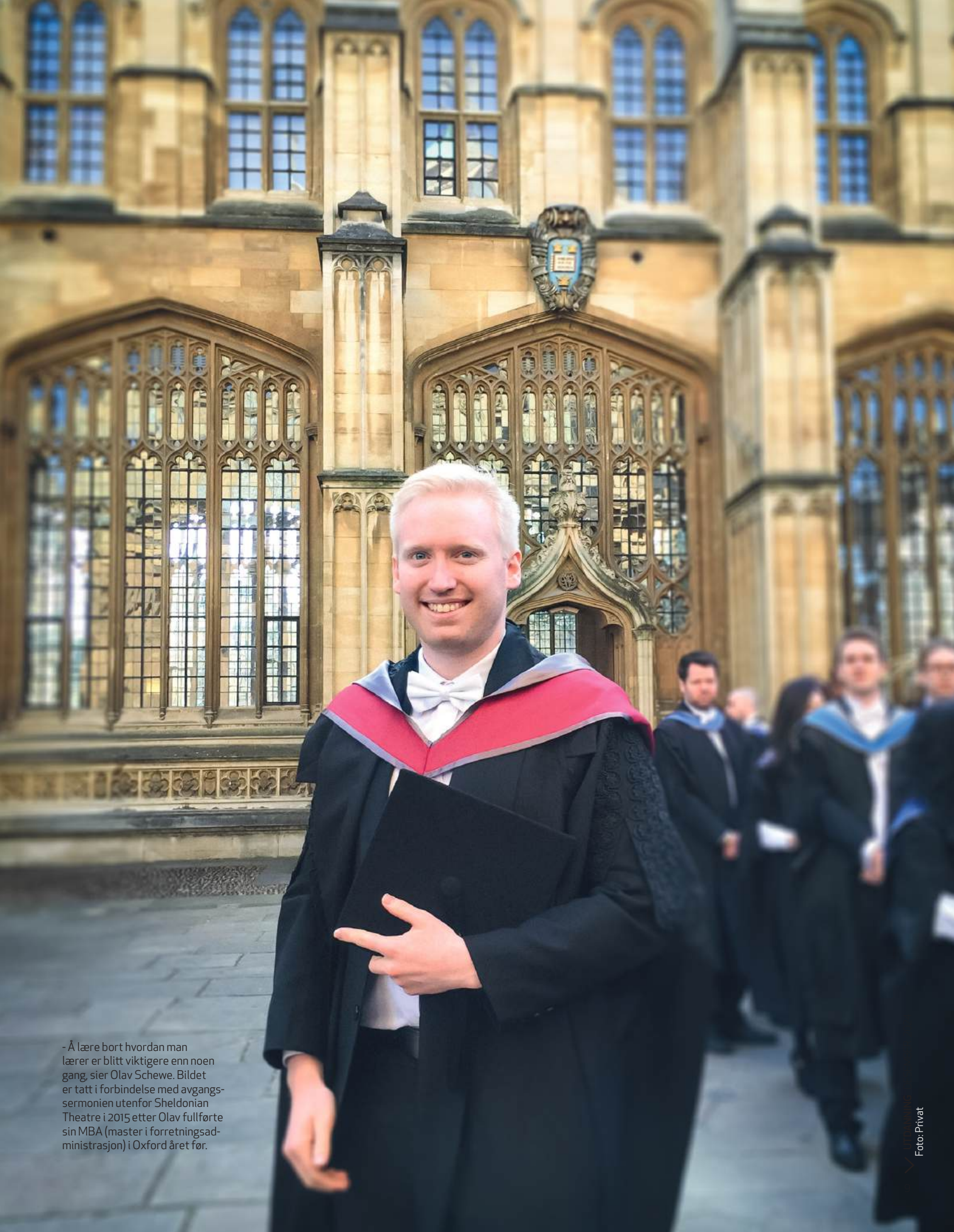
– Samfunnet endrer seg stadig raskere. Jobbene blir mer kompliserte, de krever mer kompetanse, og man må omskolere seg flere ganger.

«Lær å lære» er et av målene med grunnutdanningen i flere europeiske land. Og i Norge er det en del av læreplanverkets overordnede del.

– Men hvordan gjør man det? Mange lærere synes det er vanskelig å vite helt konkret hva de bør gjøre for å fremme «lær å lære» i undervisningen. Det har ikke vært i fokus på lærerutdanningene og er lett å glemme i en hektisk hverdag.

– Men du er verken utdannet lærer eller pedagog. Hvorfor skal lærere høre på deg?

– Gjennom samarbeid med skoler og folk

- Å lære bort hvordan man lærer er blitt viktigere enn noen gang, sier Olav Schewe. Bildet er tatt i forbindelse med avgangssermonien utenfor Sheldonian Theatre i 2015 etter Olav fullførte sin MBA (master i forretningsadministrasjon) i Oxford året før.

med lærerbakgrunn har jeg fått forståelse for de krevende oppgavene som lærere står overfor i dag. Jeg brenner for å formidle kunnskap som kan utgjøre en forskjell i skolehverdagen, og jeg er opptatt av at forskningen jeg deler, er relevant og anvendbar for lærerne.

Fra Halden til Oxford

Som lærerbarn fra Halden tilbrakte han sommerferiene i Sverige. Han vokste opp med en eldre bror, fotballturneringer og turer i marka. En helt vanlig fyr. Middels god i sport og flest firere på ungdomsskolen. Utdanning har sett karakterboka.

– Jeg brukte mye tid på lekser og fikk lite igjen for det med tanke på hvor mye jeg la ned i skolearbeidet.

Lysten til å gjøre det bedre var der. Men Olav måtte knekke læringskoden selv.

– Jeg spurte de flinkeste i klassen om hva de gjorde før prøver og begynte å fokusere på studieteknikker. Jeg lånte bøker om emnet og prøvde ulike metoder.

Ved slutten av videregående fikk han igjen for strevet. Skolen belønnet ham med et gavekort til bokhandelen i Halden da han gikk ut som beste elev i sitt kull, med et snitt på 5,65.

Det sikret han en plass på Norges Handelshøyskole i Bergen, og senere universitetet i Oxford, hvor han fortsatte å utvikle teknikkene som inspirerte til en bok om læring.

Slet med egne karakterer

«Superstudent» (2014) ble en stor suksess og utgitt i over 20 land, og Olav ble hyppig brukt som ekspert i media. Men det få visste, var at han slet med å få gode karakterer selv i denne perioden. Han kunne ikke lenger bruke et tastatur eller skrive mer enn et avsnitt for hånd.

Det hele startet sommeren før han begynte å studere til Master of Business Administration i Oxford. Ved siden av full jobb i næringslivet jobbet han med bokprosjektet.

– Jeg satt fryktelig mye ved PC-en. Jeg satt dag inn og dag ut; skrev og skrev. Til og med på bussen åpnet jeg PC-en.

Det toppet seg da han var på «road trip» i

Boka «Superhjernen» er pensum ved Harvard University.

Brasil med kompiser og tastet seg gjennom hele landet fra passasjeretset. Han ignorerte smertene. Og da han i tillegg skulle øve på å ro på treningssenter, gikk høyrearmen ut med et smell. Det bar rett på legevakten.

– Det gjorde vondt å trykke på T-baneknappen. Å holde i en handlepose. Og bruke datamusa. Men jeg ga meg ikke, og kjørte på med venstrearmen.

Før sommeren var over, hadde han fått se-nebetennelse i begge armene. Han kunne ikke skrive i mer enn noen minutter uten at det verket.

Fikk tilpasset eksamen

På universitetet i Oxford fikk han valget om å utsette studieåret. Men Olav ville ikke gå hjemme. Da kom han i hvert fall til å gå på

Oxford Union er en av verdens mest prestisjefylte private studentforeninger. Olav har livslangt medlemskap.

Foto: Dina Jeanette Danielsen

veggen. Han fikk tilpasset eksamen det første semesteret, ble tatt ut på eget rom og måtte diktere høyt på engelsk, mens en fremmed noterte ned svarene på PC.

– Det var utrolig vanskelig, for man tenker jo mens man skriver. Og du kan ikke stoppe opp eller gå tilbake. Det er en som sitter og venter på hva du skal si.

Olav måtte ta det med ro for å bli frisk. Ta flere pauser og planlegge bedre. I ettertid har han skjønt at mange pauser er bra for læring. Faktisk fikk han gode karakterer første semester, og da han fikk vitnemålet sitt ett år senere, gikk han ut med en egen type vitnemål for sine fremragende resultater. Såkalt «Distinction», som er den høyeste klassifiseringen man kan få i Oxford. Dette er et vitnemål som gir fordeler når det kommer til videre akade-

misk karriere, noe Olav senere skulle få bruk for.

Manglet akademisk tyngde

I boka «Superhjernen» skriver han mye om viktigheten av å ta gode pauser og få nok søvn. Det er for å få ny lærdom til å feste seg i langtidsminnet. I pausene kan også hjernen bytte til en modus som gjør det enklere å forstå vanskelige begreper eller komme på informasjon. I boka kalles det for avslappende modus. En tilstand der hjernen prosesserer informasjon på en helt annen måte enn når vi er fokuserte.

– Bare tenk på når du sliter med å komme på et navn. Ti minutter senere når du gjør noe annet, kommer det tilfeldig ramlende ned i hodet på deg.

Kunnskap om hjernen er viktig når man

Jeg brukte mye tid på lekser og fikk lite igjen for det.

Olav Schewe

skal planlegge hvilke oppgaver man skal ta først, eller hvordan man skal legge opp et eksamensløp. Boka er skrevet sammen med professor Barbara Oakley, en av verdens ledende eksperter på læring, og ble nominert til Brageprisen her hjemme.

Men en ny boksuksess ble til et spørsmål om «hva nå?». For å bli tatt helt seriøst som læringseksperter følte Olav at han trengte mer tyngde. En Ph.d. Men å skifte akademisk felt og ta en doktorgrad når han «kun» hadde en næringslivsmaster, virket nesten umulig. Og det var det. I Norge.

Britene ville imidlertid ha ham tilbake, da de visste hva han var god for. Igjen fikk han muligheten til å studere i Oxford.

– Å jobbe med doktorgraden har gitt meg dypere innsikt og bedre forståelse for forskning. Det har også gitt meg et større nettverk, og det er lettere å nå ut med det jeg brenner for.

Egen forskning

I sin avhandling har Olav undersøkt effektene av å innlemme «lær å lære» i et fag for norske førsteårsstudenter, rett fra videregående.

– Jeg gjennomførte et randomisert eksperiment med over 200 studenter, hvor halvparten fikk 1,5 timer opplæring i studieteknikk og deretter ukentlige refleksjonsoppgaver i fire uker.

Studentene brukte cirka et kvarter ukentlig på å reflektere over hvordan de jobbet med faget og planlegge hvordan de skulle studere den kommende uken. Den andre halvparten

De siste årene har han reist på lærerkonferanser i Asia og USA. Her i Beijing.

fulgte et annet opplegg.

– Jeg målte studievaner og bruk av læringsstrategier både før og etter tiltaket, og jeg intervjuet 28 studenter. Resultatene viste at de som deltok i «lær å lære»-tiltaket, ble mer bevisste på sin egen læring og tok i bruk flere læringsstrategier.

Olav påpeker at resultatene ikke er publisert ennå, men de har gjennomgått interne runder med vurdering i Oxford.

– Funnene mine viser at selv enkle, lite tidkrevende tiltak kan ha positiv innvirkning på studievaner.

Også for lærerne er det heller ikke de store tiltakene, men de små, som er viktig for å skape bedre vaner hos elevene.

– Med noen justeringer i hvordan du kommuniserer med elevene, modellerer oppgaveløsning og utformer undervisningsopplegg, kan du hjelpe elevene til å bli både gode på fagstoffet og samtidig fremme «lær å lære».

Voksenpoeng

Nylig foreleste Olav for lærere i Kina og Kasakhstan. Snart skal han holde innlegg hos Unesco i Paris. Han er del av en forskningsgruppe ved Harvard-universitetet i USA og har bygget opp en egen læringsplattform. Mellom alle prosjektene har han også engasjert seg i hjemlige systemer, noe kona setter pris på.

– Jeg planta en bøkehekk for ikke så lenge siden. Det var gøy. Jeg måtte grave en grop som var dyp nok for at røttene fikk plass å vokse på, men støtte på fjell med en gang. Da måtte jeg løse problemer som jeg vanligvis ikke driver med.

Nytt tregulv på balkongen, en fasadevask og en gulrotkake senere i beretningen, har Olav skrytt på seg noen «vanlige» voksenpoeng.

– Skal du studere noe mer da, bli professor?

– Jeg holder døra på gløtt for muligheten, men tror ikke det blir mer studier på meg nå. Men å lære nye ting, det skal jeg aldri å slutte med.

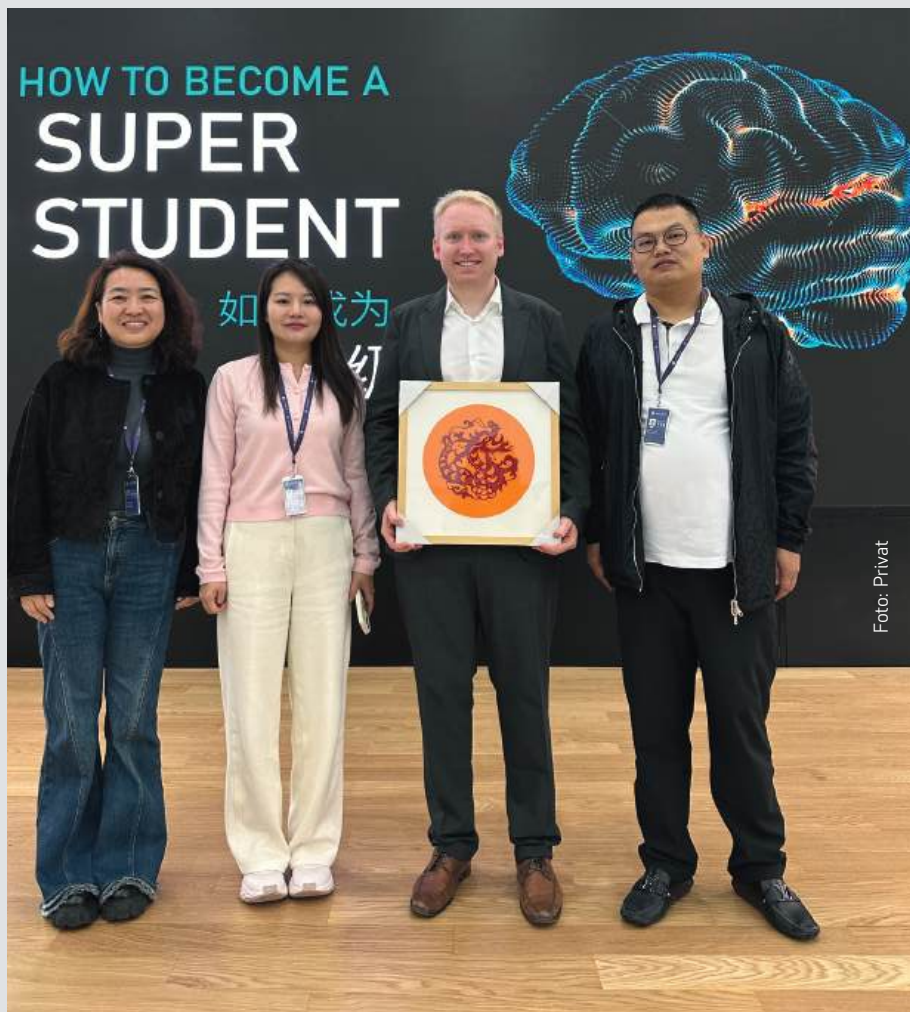

Foto: Privat

Mimi lærer bort lærings

Når Mimi Dedichsen underviser åttendeklassingene sine, er det ikke bare i fagkunnskaper.

– I første omgang er jeg opptatt av at de skal få et forhold til at det å lære er en prosess, og at det er ulike måter man kan, og må, arbeide på for å tilegne seg kunnskap og kompetanse, sier Mimi Dedichen (33).

Hun underviser i engelsk, kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE), og samfunnsfag ved Marienlyst ungdomsskole i Oslo.

I høst har hun blant annet lært elevene å teste seg selv og hverandre ved å leke «spør spør bytt» i KRLE og samfunnsfag.

– Alle trekker en lapp hvor det står et begrep, og så går de rundt i klasserommet og ber hverandre om å forklare begrepene på sin lapp. Deretter bytter de lapp og går videre for

– Samarbeid med kolleger

Mette Bunting har skrevet en bok om hvordan man lærer elever å lære.

– «Lær å lære»-begrepet handler ikke bare om å lære studieteknikker, men om å forstå hvordan man lærer. Elevene må få en bevissthet rundt sin egen læring og ha en verktøykasse av ulike strategier å spille på, sier Mette Bunting, dosent i pedagogikk ved Universitetet i Sørøst-Norge.

Noe av det viktigste for at elevene skal kunne bruke læringsstrategiene selvstendig, er at de har fått tilstrekkelig erfaring med dem.

– Samarbeid med kolleger på tvers av fagene, råder hun.

Da får elevene testet teknikkene i ulike kontekster og får mengdetrening i å bruke dem.

– Og husk refleksjon. Elevene må forstå hvorfor de gjør som de gjør, slik at det ikke bare automatiseres som en teknikk, men at de kan utvikle teknikkene videre selv når de blir eldre, sier Bunting.

– *Lærer studentene nok om dette på lærerstudiet?*

– Denne høsten har jeg hatt undervisning om læringsstrategier, men det er fryktelig mye som skal inn på kort tid. Så ja, studentene lærer om det. Men mitt inntrykk er at det jobbes mer med det i norskfaget enn i andre fag.

I sin egen bok «*Hvordan lære elever å lære*» kommer hun med et arsenal av tips til ulike læringsstrategier: Alt fra hvordan man leser en tekst for å huske mer av innholdet, til det gamle «stikkord-i-margen»-trikset. Hun er også kjent med flere av tipsene til Olav Schewe og mener det er positivt at elever blir introdusert for et repertoar av

læringsstrategier.

– Vi er veldig forskjellige, og det er ikke de samme teknikkene som fungerer for alle. Det vil også være noen teknikker som fungerer bedre i matematikk enn i norsk. Gjennom å prøve ut forskjellige ting blir vi bedre kjent med hvordan vi selv lærer best.

At «lær å lære» er et overordnet mål i læreplanverket, betyr at det skal gjennomføres undervisningen, forklarer Bunting. Men det er ikke alltid lett å få til i en hektisk hverdag.

– Lærerne har mye de skal gjøre og dokumentere, men målet må være at det er noe som er en grunnleggende del av opplæringen.

Hun kommer med et råd til de som sliter med å finne tid i undervisningen:

– Prøv å gjøre bare én liten ting. Så ser du om du neste måned klarer én ting til. Litt og litt bygger man opp verktøykasse. Etter hvert vil eleven bli mer selvstendig og lære mer.

strategier til åttendeklassinger

å spørre noen andre. Dette er en fin oppgave som kombinerer sosial interaksjon, begrepsforståelse og aktivitet.

I engelskfaget har elevene fått øve på hvordan de skal angripe en oppgavetekst.

– Vi opplever ofte at elevene er gode til å skrive engelsk, men at de skriver tekster som rett og slett ikke svarer på oppgaven.

Dedichen forklarer en av øvelsene:

– Jeg ber dem markere alt de blir bedt om å gjøre i oppgaven med tusj. Så ber jeg dem skrive en liten liste over de tingene. Det er for å tydeliggjøre visuelt for seg selv hva oppgaven spør om. Etter at de har skrevet teksten sin, sjekker de den opp mot listen. Har jeg svart på

punkt 1? Hvis ja, stryk over, og så videre.

Å gjøre elevene fortrolig med oppgaveløsning er noe lærerne samarbeider om i alle fag.

– Så må du måle det opp mot det du sjekket. Det er banalt, men de er ikke vant til å arbeide på den måten, og det ser vi. En del er slurv, men mye handler faktisk om metode.

Hun mener man får igjen for det senere ved å begynne tidlig på ungdomsskolen med å introdusere ulike teknikker for å lære bedre.

– Det viktigste er å få elevene til å forstå at det å jobbe med oppgaveløsning, enten det er store eller små oppgaver, er en prosess som krever en arbeidsmetode og struktur. Alle skal lære noe, uansett hva som er veien videre.

Se Olavs tips
til hvordan
du blir en
superlærer

Hvordan lære elevene å lære

Elever som har god innsikt i sine egne læringsprosesser, er mer motiverte og får bedre resultater, ifølge Olav Schewe. Her er noen av hans tips til hvordan lærerne kan gi elevene gode læringsteknikker.

Lær bort strategier

Del strategier med elevene regelmessig. Det utvider elevenes kjennskap til ulike strategier og minner om at måten vi jobber på, teller. Vær tydelig når du introduserer en ny strategi: Si at du vil lære bort en spesifikk strategi og gi den et navn. Forklar hvordan strategien brukes, hvorfor den fungerer, og når den passer best. Gjør dette helst som en integrert del av den vanlige undervisningen, med konkrete eksempler fra faget. Hvis du uansett skal bruke en strategi i undervisningen, kan du samtidig lære den bort.

La oss si du vil oppsummere det klassen har lært om 2. verdenskrig med et tankekart på tavla. Da kan du også lære bort tankekart som en strategi: «For å oppsummere det vi har lært om andre verdenskrig, skal vi nå bruke tankekart – en strategi som gir oversikt og viser sammenhenger. Vi starter med '2. verdenskrig' i midten og deler det i kategorier som 'årsaker', 'stridende parter', 'viktige hendelser' og 'konsekvenser'.» Slik får elevene både fagstoffet og en strategi for å organisere kunnskap.

La elevene øve på strategier

For at elevene skal bli gode til å bruke nye strategier, trenger de mengdetrening. La derfor elevene hyppig øve på spesifikke strategier mens de jobber med fagstoffet. For eksempel kan elevene lage og bruke spørrekort for å lære nye glosser eller lage tidslinjer for å forstå rekkefølgen av viktige hendelser i historie. Skal dere oppsummere et tema, kan elevene skrive en punktliste med det viktigste de har lært for å øve på å trekke ut hovedpoenger og styrke forståelsen.

Gi elevene valgmuligheter

Lag undervisningsopplegg der elevene får ta egne valg. Eksempler kan være å la dem velge mellom ulike ressurser eller oppgaver, bestemme hvilke strategier de vil bruke, om de skal jobbe alene eller sammen, eller om de vil gjøre to mindre innleveringer i stedet for én stor. Be elevene begrunne valgene sine og reflektere over resultatene i etterkant.

Du kan for eksempel spørre: «Hvorfor valgte du to innleveringsoppgaver?» og «Hvordan gikk det? Ville du valgt det samme igjen?» Når elevene tar mer styring over egen læring, styrker det både selvstendigheten og bevisstheten rundt egne læringsprosesser. I tillegg kan større valgfrihet føre til økt motivasjon.

Refleksjon før, under og etter læring

Still spørsmål som får elevene til å reflektere over hvordan de lærer. Du kan gjøre dette før, under og etter læringen. Ved oppstart av et større prosjekt kan du spørre: «Hvilke steg må du ta for å fullføre dette prosjektet?» eller «Hva tror du vil være den største utfordringen?» Midtveis kan du følge opp med: «Hvordan går det så langt? Er det noe som ikke fungerer, og som du bør justere?» Når prosjektet er fullført, kan du spørre: «Ville du gjort noe annerledes hvis du skulle gjort det om igjen?» og «Tok det mer eller mindre tid enn forventet? Hvorfor?»

Gi tilbakemeldinger på læringsprosessen

Når du gir tilbakemelding på elevenes arbeid, fokuser også på hvordan de har jobbet. Gi elevene konkrete råd om hvordan de kan jobbe smartere neste gang.

For eksempel: «Teksten din er veldig god, men den passer ikke helt til overskriften. Neste gang kan det være lurt å vente med å lage overskriften til slutt, slik at du kan sikre at den gjenspeiler innholdet.» Gjøre elevene bevisste på fremskrittene de gjør i læringsprosessen, og ros dem både for innsats, fremgang og for viljen til å prøve nye metoder.

Strategier

Noen læringsstrategier fungerer bedre i enkelte situasjoner enn andre. Derfor bør elevene både kjenne til ulike strategier og reflektere over når og hvordan de best kan brukes, mener Olav Schewe.

Selvtesting

Elevene tester seg selv for å se hvor mye de husker, ved å snakke høyt, løse oppgaver, skrive ned det de husker eller bruke kort med begrep på én side og forklaring på den andre. Strategien gir tilbakemelding på hvor godt kunnskapen sitter og viser hva som trenger mer arbeid. Selvtesting styrker også kunnskapen direkte ved å aktivere nervebanene der den lagres i hjernen.

Begrepsliste

Elevene noterer nye fagord i en liste, for eksempel mens de leser et kapittel eller ser en video. En slik liste gir oversikt over innholdet og kan brukes til selvtesting.

Spredning

Elevene sprer arbeidet med et tema eller en oppgavetype over flere dager, i stedet for å bruke én lang, intensiv økt. Repetisjon blir mer effektiv med søvn mellom øktene. For eksempel kan de lære gloser ved å øve 10 minutter daglig fremfor én intensiv økt rett før en prøve.

Fjerne distraksjoner

Før elevene starter på en oppgave, identifiserer de og fjerner distraksjonskilder fra arbeidsplassen.

Det kan innebære å legge bort nettbrett eller PC hvis disse ikke trengs til oppgaven, eller å sette seg med ryggen til TV-en hvis de jobber hjemme i et rom der noen ser på TV.

Pomodoro-teknikken

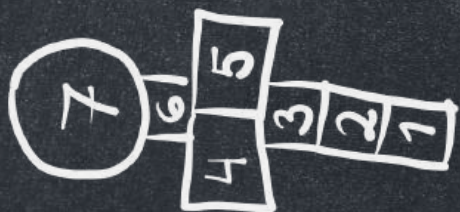
Elevene jobber i intervaller med en klokke som teller ned. For eksempel kan de jobbe i 15 eller 25 minutter, etterfulgt av en pause på fem minutter, før de starter en ny runde. Så lenge klokken teller ned, er det fokusert jobbing som gjelder. I pausen kan elevene gjøre det de vil. Teknikken hjelper med å strukturere tiden og skaper et tydelig skille mellom jobbetid og pausetid.

Smart utsetting

Når elevene står fast på en oppgave eller ikke forstår et konsept, utsetter de arbeidet en stund – fra ti minutter til en dag. I mellomtiden jobber elevene videre med noe annet. Når de vender tilbake, faller ofte bitene raskere på plass fordi hjernen i bakgrunnen har bearbeidet det som var vanskelig.

Denne teknikken er spesielt nyttig på prøver: I stedet for å bruke all energi på en vanskelig oppgave med én gang, kan elevene gå videre og komme tilbake senere. Siden hjernen har jobbet videre med den vanskelige oppgaven i bakgrunnen, har elevene større sjanse for å løse den.

Baklengs planlegging

Elevene deler opp et prosjekt eller en større oppgave i flere steg, men starter med slutten og går bakover gjennom stegene som trengs for å lykkes. Hvis en muntlig presentasjon skal holdes på torsdag, kan planen se slik ut: Torsdag: Presentasjon, Onsdag: Øve, Tirsdag: Lage lysbilder, Mandag: Samle bilder, stoff og skrive manus.

Omdreining

Når elever opplever motgang, som å mislykkes med en oppgave, er det lett å tolke det som et tegn på udugelighet. Slike tanker kan gjøre at motivasjonen synker. I slike situasjoner kan de snu tankegangen og se det fra en konstruktiv vinkel: Et mislykket forsøk gir innsikt i hva som ikke fungerer og gjør at de står bedre rustet til å lykkes ved neste forsøk.

Elever leker i skolegården til Fe y Alegria-skolen («Tro og glede»-skolen) i hovedstaden Caracas 16. oktober.

Foto: Juan Barreto, Agence France-Presse / NTB

Lærermangel, slitte skoler og elevflukt

Tre millioner av Venezuelas barn har droppet ut av skolen grunnet et utdanningssystem undergravd av økonomisk krise, lærermangel og falleferdig infrastruktur.

VENEZUELA: Undervisning har blitt en utfordring i landet, til tross for store

oljeinntekter. Landet sliter med voldsom inflasjon, varemangel, arbeidsledighet, fattigdom og kriminalitet. Korrupsjonen er svært omsegripende. Syv millioner venezuelanere, ikke minst nyutdannede, har flyktet til utlandet. I 2018 hadde over halvparten av elevene droppet ut av skolen; 58 prosent av elevene på landsbasis, mens i grenseområder hadde mer enn 80 prosent elever sluttet.

Kilder: NTB, BBC, VG, nyhetsnettstedet La Patilla.

I virtuell virkelighet kan lærerne øve på scenarier igjen og igjen.

Ill.foto: Jan Vášek, Pixabay

Virtuell elevtakling

Forskere undersøker om virtuell virkelighet kan lære lærere å takle utfordrende elever.

USA: – I virtuell virkelighet kan lærerne jobbe med utfordrende elever i et risikofritt miljø, sier Casey Clay til den offentlige radiostasjonen Kuer-FM.

Han er assisterende professor i avdelingen for spesialundervisning og rehabiliteringsrådgivning ved Utah State-universitetet.

Han samarbeider med forskere fra tre andre universiteter. Det fireårige prosjektet ble nylig tildelt 2 millioner dollar fra utdanningsdepartementet.

Virtuell virkelighet brukes allerede i opplæring for politi og helsevesen, ifølge Clay. Simuleringene hans vil sette lærere med elever som får spesialundervisning i fokus.

– Lærerne melder om et kritisk behov for hjelp med utfordrende elevoppførsel, sier Clay.

Med en virtuell plattform kan lærerne øve på spesifikke scenarier og gjenta dem så ofte som nødvendig.

Foto: A. Savin, Wikimedia Commons

Ifølge byen Tartus barnehagesjef Kaspar Kreegimäe er 45.000 euro i ubetalte avgifter avskrevet som tapt. Beløpet er knyttet til rundt 150 barn.

Skylder 230.000 euro til barnehager

I Tartu, Estlands nest største by, manglet kommunale barnehager ved utgangen av september mer enn 230.000 euro i foreldrebetaling, for nesten tusen barn.

ESTLAND: Barnehagestyrer Karita Rokka sier til den offentlige kringkastingen Eesti Rahvusringhääling (ERR) i midten av november at hun vanligvis purrer rundt ti familier én uke etter fristen. Noen ganger pådrar rundt fem familier seg gjeld i flere måneder.

– Vi jobber fortsatt med å inn-drive gjeld fra noen familier selv om barna har sluttet i barnehagen, sier Rokka.

Den månedlige barnehageavgiften i Tartu er 81 euro, måltider koster ekstra.

I styrer Kai Kens' barnehage er det for tiden to langtidskyldnere.

Begge styrerne sier det ikke finnes noen typisk skyldner, og at årsaken kan være glemsel eller

andre betalingsvaner.

– Noen få bestemmer seg imidlertid for ikke å betale, sier Kens.

– Er ikke avgiften betalt på to måneder, varsler vi barnevernet, eventuelt sosialavdelingen for støtte og hjelp, sier Rokka.

Ifølge barnehagesjef Kaspar Kreegimäe er 45.000 euro i ubetalte avgifter knyttet til rundt 150 barn avskrevet som tapt.

I 2024 har byens myndigheter også fremskyndet inkasso til misligholdere.

– Det er viktig å tilby avdragsplaner. Imidlertid nekter noen familier rett og slett å betale, men flertallet av disse sakene er nå løst, sier varaordfører Lemmit Kaplinski til ERR.

Redigering og oversettelse: Ylva Törngren

Ill.foto: K. Grabowska, Pixabay

Et nytt senter vil engelske lærerne lære seg å bruke 3D-skriverne.

Digitalt knutepunkt åpner for lærere

Senteret skal bringe lærere à jour i ny teknologi.

STORBRITANNIA: Anlegget ble avduket i midten av november, skriver BBC. Det ligger ved Tresham College i Kettering, Northamptonshire i Midt-England.

I senteret vil lærerne finne stasjoner og utstyr for virtuell og utvidet virkelighet (VR/AR), 3D-skriverne, roboter og interaktive skjermer.

Yiannis Koursis, administrerende direktør i Bedford College-gruppen, sier at det digitale knutepunktet ville gi lærere et trygt rom for å lære den nyeste teknologien.

Kjære lesere, bidragsytere og annonsører

Vi ønsker alle en riktig god jul og et godt nytt år!

MIN FAVORITTLÆRER

- Mine forelesninger var nok velsignet fri for Powerpoints, konstaterer Brit Mæhlum lattermildt under en lunsj med sin tidligere student, Guri Melby.

Venstre-Guri takker Brit for mastergraden

Guri Melby hadde ikke ambisjoner om å ta mastergrad. Så traff hun den utradisjonelle foreleseren Brit Mæhlum.

Tekst: Kirsti Hovland Foto: Tom-Egil Jensen

– Da jeg begynte ved universitetet, hadde jeg ikke trodd jeg skulle skrive en masteroppgave noen gang. Jeg kom ikke fra en bakgrunn der det var vanlig med høyere utdanning, forteller Venstres leder Guri Melby.

17 år etter at Melby likevel tok en mastergrad i nordisk språk ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), treffer hun sin tidligere professor og veileder til lunsj i strøket Bakklandet i Trondheim. Den profilerte politiker og den tidligere kunnskapsministeren er ikke i tvil om hva mastergraden har betydning for henne.

– Den har gitt meg en selvtilit i voksenlivet og har stor overføringsverdi til det jeg jobber med i dag som politiker, ikke minst til å systematisere og ta imot informasjon, sier Melby.

Allerede i den første forelesningen med Brit Mæhlum på universitetet møtte Melby de egenskapene som hun mener kjennetegner en god lærer.

– Et faglig engasjement og evnen til å se den enkelte. Det er viktige egenskaper, enten du underviser i 1. klasse i grunnskolen eller på universitetet, sier hun.

En av Mæhlums forelesninger i sosiolingvistik kommer Guri Melby aldri til å glemme:

– Den ble like mye til av studentenes spørsmål og svar som av Mæhlums forelesning.

– Ja, mine forelesninger var nok velsignet fri for Powerpoint, konstaterer Mæhlum blidt og utdyper:

– Jeg forberedte meg godt, men var samtidig åpen for innspill fra studentene. Slik ble forelesningen ofte til mens den foregikk. Jeg var nok utradisjonell da og ville trolig vært enda mer utradisjonell nå, erkjenner Mæhlum:

– Det hendte jo jeg møtte på holdninger som «hvor langt skal man tøye norskfaget?»

– Du bygde videre på det vi studentene var opptatt av med en åpen tilnærming. Du var nysgjerrig og åpen for at det vi kom med, var interessant, påpeker Melby.

– Jeg drev vel nærmest en anarkistisk tavlebruk og var sikkert ikke like strukturert som mange andre forelesere. Det er vel ikke sikkert jeg oppfylte alle pedagogiske krav, erkjenner Mæhlum tørt.

For Melby ble forelesningene videre med Mæhlum et vendepunkt. Ikke minst handlet det om den selvtiliten som vokste i løpet av mellomfagsløpet på sosiolingvistik.

– Brit tok med flere av oss studentene på konferanser der vi fikk holde foredrag om hva vi jobbet med i studiet vårt. Det ble veldig motiverende å få delta i akademiske sammenhenger der vi møtte forskere som syntes det vi jobbet med var interessant. Det handlet

- Jeg var sikkert ikke like strukturert som mange andre forelesere, sier Brit Mæhlum.
- Du var åpen for at det vi kom med, var interessant, påpeker Guri Melby.

ikke bare om at vi utdannet oss selv, men at det vi gjorde hadde en større interesse, forteller Melby.

Kom ikke fra «de store hagers selvtillit»

Slik vokste også Guri Melbys motivasjon for å ta en mastergrad. Det var ikke en del av den opprinnelige planen.

- Da jeg begynte på universitetet, hadde jeg bare tenkt å ta noen fag og få meg en jobb. Jeg gikk sammen med studenter som var barn av prester og professorer. Jeg kom ikke «fra de store hagers selvtillit». Jeg ventet nok heller på å «bli avslørt».

- Ja, dette impostersyndromet, ja, kommenterer Mæhlum det som på norsk beskrives som «bedragersyndromet».

- Jeg hadde ingen anelse om at Guri led av dette, men det er ganske så velkjent – og ikke minst blant flinke jenter.

- Men det ristet jeg av meg da jeg traff deg. Jeg bygde gradvis opp en selvtillit om at jeg hadde noe å komme med, forteller Melby.

Hun hadde kvaler da det ble tid for å velge en problemstilling til oppgaven.

- Jeg hadde ikke lyst til å reise til hjembygda mi for å gjøre en oppgave om hvordan dialekten der hadde forandret seg gjennom de siste 30 år, sier Melby.

Masteroppgave om tull med dialekter

Med Brit Mæhlum som veileder kom de frem til den originale ideen om å se på dialektbruken i humorprogrammet «Team Antonsen», vist av NRK i 2004. Der ble nordnorsk og trøndersk ofte brukt. Melbys masteroppgave i nordisk fikk tittelen «Dialekt og parykk».

- Den handler om hvordan dialekter kan brukes som humoristiske virkemidler, og hva det sier om dialekters status i samfunnet vårt. Hypotesen var at siden dette er morsomt, må det være basert på noen holdninger og stereotypier til dialekter som eksisterer i samfunnet fra før, forteller Melby.

- Den løypa var ikke veldig oppgått for snart 20 år siden, konstaterer Mæhlum megetsigende

og fortsetter: - Det var heller ikke mange relevante teorier å støtte seg til. Jeg måtte bare oppfordre Guri til å finne frem i den faglige jungelen og se hva hun kunne finne i humorteori og medieteori. Mange veiledere ville kanskje ha oppfordret studentene til å følge den brede – og sikre – landevei. Guri ble nå sendt ut på et mye smalere, og på sett og vis usikkert spor.

- Denne oppgaven ble så betydningsfull for meg og mitt politiske engasjement også, fordi den ser på samfunnsdimensjonen ved språket i samfunnet, sier Melby:

- Ulike dialekter har ulik status, og dermed vil også personer med ulike dialekter bli vurdert forskjellig. Selv om vi i Norge har høy to-

leranse for bruk av dialekter, og du fint kan snakke dialekt, enten det er fra Stortingets talerstol, som bedriftsleder eller på TV, kan det ha konsekvenser for hva folk tenker om deg at du bruker nettopp den dialekten.

Ingen fasit på en god lærer

- Når tenker du på Brit i dag?

- Når jeg tenker på det som jeg brenner mest for i skolepolitikken: At vi må ha en reell tillit til lærerne. Brit hadde en annen tilnærming enn andre forelesere vi hadde. Men det må ikke være hvor strømlinjeformet du er, som definerer deg som lærer. Det er ingen fasit for dette, og det må være grenser for hvor langt inn

Brit hadde en annen tilnærming enn andre forelesere vi hadde.

Guri Melby

vi skal gå i lærernes sfære. Det gjelder lekser, skjermbruk og undervisning. Det som er viktig, er lærernes engasjement fordi det smitter over på elevene, sier Melby.

– Jeg så i Guri en flink student som jeg hadde lyst til å utfordre på en utradisjonell måte fordi jeg så at hun hadde potensial til å gå i denne smalere og uoppgitte løypa.

Et nytt funn blir også gjort mellom den tidligere studenten og professoren denne høstdagen i Trondheim:

– Jeg visste ikke at Guri ikke hadde hatt den selvtilliten. Det var hyggelig å høre at min tilnærming hadde utløst dette i henne.

STUDENTEN GURI MELBY (43)

- 2007: Mastergrad i nordisk språk og praktisk-pedagogisk utdanning (lektor), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- 2018 –: Stortingsrepresentant og parlamentarisk leder for Venstre
- 2020-21: Kunnskapsminister
- 2020 –: Partileder for Venstre

FAVORITTLÆREREN BRIT MÆHLUM (67)

- 1984: Hovedfag i nordisk språk, Universitetet i Oslo
- 1991: Dr.philos., Universitetet i Tromsø
- 1995-2022: Professor i nordisk språkvitenskap, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Astrid Viksøy Hamer underviser i engelsk i klasserommet, mens Andreas Vollan (bak) følger opp dem som deltar hjemmefra digitalt.

– Som å ha en privatlærer

Ved hjelp av hybridrom og AV1-robot kan deltakerne i voksenopplæringen delta i undervisningen hjemmefra. Målet er å redusere fravær og frafall.

Tekst: Guro Waksvik Foto: Marie von Krogh

Klokka nærmer seg 17.00 og engelsktime på Johannes læringscenter i Stavanger. Ti deltakere kommer inn i klasserommet og setter seg ned. På en storskjerm ser vi Fatima og flere andre logge seg på hjemmefra. Via lyd og bilde er de en del av klassens fellesskap.

– Good evening. Sit down, please. Today we have a new topic: celebrations, sier Astrid Viksøy Hamer.

Andreas Vollan går inn i en «stilleboks» og tar på seg hodetelefoner. Han skal følge opp dem som deltar via skjermen.

– Målet er at de skal delta like aktivt som om de fysisk er til stede i klasserommet. De kan rekke opp hånden eller bryte inn, men det skjer ikke ofte. Kanskje det er en høyere terskel for å bryte inn hjemmefra. Imidlertid bruker de chatten på Teams aktivt, sier Vollan.

Både de som er fysisk til stede og de som deltar digitalt, følger med på undervisningen i klasserommet. Når det er tid for gruppearbeid, kommuniserer Vollan med dem som deltar digitalt.

– Gruppearbeidet i klasserommet foregår på vanlig måte. Deltakerne som er online, deles inn i grupper. Jeg går på «besøk» fra gruppe til gruppe, spør hvordan det går og veileder. Det fungerer bra, forklarer Vollan.

Vollan og Hamer har avtalt faste roller: Vollan er i boksen, Hamer i klasserommet.

– Det er kjekt å være to lærere. Vi planlegger nøye og detaljert. Jeg føler jeg må skjerpe meg som pedagog. Det som skiller seg mest fra

annen undervisning, er samarbeidet og den detaljerte kjøreplanen, sier Hamer.

Johannes læringscenter i Stavanger gir opplæring til nyankomne flyktninger og innvandrere, og til voksne som har behov for en fornyet grunnskoleopplæring eller opplæring etter sykdom eller skader. Det er per i dag totalt 250 deltakere i grunnskolen og 1403 som deltar i norskopplæring.

– Som en del av klasserommet

Det er totalt 24 i klassen, primært ukrainere. De har grunnskole, men mangler engelsk.

– Noen gjengangere deltar oftest hjemmefra. Over halvparten har gjort det én gang eller to. Det fungerer bra, og de gir gode tilbakemeldinger, også på det tekniske. Kvaliteten på lyd og bilde er god, sier Hamer.

De syntes det var hektisk til å begynne med. Nå slapper de mer av og opplever det som en normal klassesituasjon.

– Skjermen er en del av klasserommet. Av og til er det morsomt, for eksempel da en deltaker logget seg på fra bussen, forteller Hamer.

– Har dere inntrykk av at frafallet har gått ned?

– Ja, det har vi, men grunnlaget vårt er foreløpig for tynt. Men det er sannsynlig, siden det er smidigere og mer fleksibelt for dem som ikke kan delta fysisk, sier Vollan.

I forbindelse med vurderinger og oppstart av kurs kommer alle på skolen. De må signere samtykke og gjennomgå regler.

AV1-robot brukes for oppfølging av enkelte deltakere som ikke har anledning til å delta fysisk.

– Vi synes det hadde vært kjekt å prøve dette ut med flere. Samtidig er jeg nysgjerrig på hvordan det vil bli med enda flere online. Foreløpig har det gått bra med inntil åtte, sier Vollan.

Iryna Alanati foretrekker å følge undervisningen fra klasserommet. Men er glad for at hun har mulighet til å få med seg timene om hun må være hjemme også.

– Jeg har deltatt hjemmefra et par ganger, den ene gangen fordi jeg var syk. Det var nesten som å ha en personlig lærer, sier Alanati.

I et annet klasserom er norskundervisningen i gang. 17 er fysisk til stede. Tre deltar digitalt. Kamilla Tonstad Vårvik går fra gruppe til gruppe i klasserommet, mens Embla Webster følger opp fra hybridrommet.

– Det er vanligvis ikke så mange som velger å delta hjemmefra, men de er glade for å ha muligheten, forteller Ane Rebekka Solberg, avdelingsleder for norsk.

Glade for muligheten

En av dem er Fatima Hüsüzade. Hun har koblet seg på engelsktimen fra stua.

– Jeg synes det fint å få muligheten til å delta i undervisningen når jeg av og til er forhindret fra å være til stede fysisk, sier hun.

Hüsüzade er fra Aserbajdsjan og har bodd i Norge i knappe to år.

– Hjemme lærte vi russisk og fransk på skolen. Både norsk og engelsk er nytt for meg. I tillegg til engelskundervisningen lærer jeg norsk på dagtid. Johannes læringscenter er til stor hjelp, sier hun.

Hun føler seg som en del av klassen, selv om hun sitter hjemme.

– Det skjer ikke så ofte. Men om sønnen min er syk, passer det godt, sier Fatima.

Høyt fravær

– Utgangspunktet vårt var frustrasjon rundt høyt fravær. I voksenopplæringen har vi ikke fraværregler som i videregående skole. En måte å møte deltakernes behov på var AV1-robot, forteller prosjektleder Ingeborg Gjerseth ved Johannes læringscenter.

Ved å logge seg på hjemmefra kan de følge undervisningen og stille spørsmål gjennom roboten som står i klasserommet.

– AV1-robot er en god mulighet for oppfølging av deltakere. Nå har vi to elever som benytter robot, sier Gjerseth.

Hun opplyser at hybridundervisningen ikke har ført til økte lønnsutgifter. Ved å slå sammen to klasser blir det ikke dyrere.

Gjennom arbeid med nye læreplaner og fleksibel opplæring i Direktoratet for høyere

utdanning og kompetanse møtte hun avdelingsleder Helene Aarem ved Oslo Voksenopplæring Helsfyr.

– De ble inspirert av oss og begynte med AV1-robot. Vi fikk lov til å rigge hybridrom, slik de hadde gjort på norskavdelingen. Vi søkte og fikk kommunale utviklingsmidler. I februar i år var vi i gang, forteller Gjerseth.

Avdeling Grunnskole for voksne ved Johannes læringscenter har siden 2017 deltatt i forsøket med nye modulstrukturerte læreplaner for voksne. Målet er at deltakerne skal få et mer tilpasset og fleksibelt løp slik at de raskere kan komme ut i videre opplæring og arbeid.

– Vi har med voksne å gjøre, og de er i ulike livsfaser. Tanken er å møte mennesker med ulike behov på en bedre måte. AV1-robot og hybridrom gjør det enklere for dem som har utfordringer med å komme på skolen, sier rektor Harald Nedrelid.

– Med nye læreplaner og fullføringsrefor-

Fatima Hüsüzade føler seg som en del av klassens fellesskap også når hun følger undervisningen hjemme.

Verken innhold eller organisering av opplæring er tilpasset voksne.

Helene Aarem, avdelingsleder

ved hjelp av roboten, forteller avdelingslederen.

De prøver også ut hybridkurs, som ble satt i gang i norskopplæringen i august 2023. Totalt 140 deltakere fordelt på tre klasser kan velge fra dag til dag om de vil være fysisk eller digitalt til stede.

– Etter Oslos finansieringsmodell må en lærer ha minst 23 deltakere. I en gruppe med hybridundervisning er det to lærere og minst 46 deltakere, forteller Aarem.

– Målet er at alle skal møte hver dag. Men med så stort fravær må vi gjøre noe. Voksne vil ha valgmuligheter. Noen ganger passer et digitalt møte bedre enn et fysisk, sier Aarem.

Får mindre tilbakemelding digitalt

Før sommeren gjennomførte skolen en læringsmiljøundersøkelse. 1200 elever i norsk deltok. Hybridkursdeltakere ble sammenlignet med ordinære kursdeltakere.

– De med hybridkurs var tilfredse med mye og mente de hadde en god relasjon til lærerne. Men de opplevde i mindre grad å få tilbakemelding på hva de mestrer og utviklingsområder. Lærernes rolle blir annerledes. Å få oversikt og kontroll over elevenes læringsprogresjon er vanskeligere i et digitalt format. Det jobber vi med å bedre, forteller Helene Aarem.

Helene Aarem sluttet i Oslo VO Helsfyr i november og går til OsloMet, der hun skal jobbe med flerspråklig opplæring ved Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO).

men er skolene forpliktet til å gjøre undervisningen mer fleksibel og tilrettelagt. Ved Johannes læringscenter er AV1 og hybridkurs forsøk på enklere og bedre løsninger som samtidig gir god læring og lærersamarbeid., sier Nedrelid.

– Vi tenkte det var lettere å få til på et kveldskurs. I første omgang rekrutterte vi lærere som var positive til å prøve det, forteller Gjerseth.

– Flere kombinerer engelsk kveldskurs med videregående på dagtid, sier Nedrelid.

Noen tekniske startvansker var det. Nå fungerer det stort sett godt.

– En god modell for voksne

– Kan hybridrom overføres til andre skoler?

– Når det gjelder voksne, er dette en god modell som kan brukes andre steder, og som kan løse ressursutfordringer. Med mer fleksible løp kan en større befolkningsgruppe få et tilbud på en bedre måte, sier Nedrelid.

Oslo VO Helsfyr tester nå ulike modeller for

mer fleksibel opplæring. Målgruppen er deltakere i opplæring i norsk for voksne innvandrere. Prosjektet er finansiert av områdesatsingen i Oslo.

– Bakgrunnen for prosjektet er at vi ønsker å få til effektive kvalifiserende løp hvor voksne blir tatt på alvor. Vi ser signalene fra myndighetene, blant annet i fullføringsreformen, at verken innhold eller organisering av opplæring er tilpasset voksne, sier Helene Aarem.

På Helsfyr var fraværet på 27 prosent. Enkelte klasser på kveldsundervisningen, der deltakerne ofte har jobb på dagtid og omsorgsoppgaver om ettermiddagen, hadde 40 prosent fravær.

Ett av forsøkene omfatter bruk av AV1-robot i opplæringen for deltakere med høyt fravær og høy risiko for frafall.

– Vi har kjøpt inn 14 roboter, som nå er implementert. Vi ser at mange deltakere klarer å fullføre grunnskole og videregående opplæring

Hvil deg sterk - Legg hjernen på lading
Av Tomas Myklebust
Gyldendal
207 sider

Rektor som rettsanvender.
Juridisk tenkning som verktøy for ledelse i skolen
Av Ann Elisabeth Gunnulfsen
og Jeffrey Hall
Fagbokforlaget
180 sider

Elever og lærere kan få det bedre

Å hvile, kjede seg og å være til stede i øyeblikket kan gi mer trivsel og bedre læringen, ifølge forfatter Tomas Myklebust.

Anmelder: Thore K. Aalberg, cand.polit. og fagbokforfatter

Forfatteren er spesialist i klinisk nevropsykologi, søvneksperter og ikke minst småbarnsfar. Han legger vekt på at effektiv hjernehvile vil gi mer energi, øke kreativiteten, bedre nattesøvn og redusere stress. Sansene våre blir konstant bombardert av stimuli og inntrykk.

Vi har gjort oss avhengig av TV i form av seriefråsing; å se mange episoder på rad uten pause. De som ser mest på TV, har høyest stressnivå. I tillegg har informasjon blitt en forbruksvare, noe som Myklebust kaller for informasjonsfedme. Han mener multitasking har ingen fordeler. Smarttelefonen er i ferd med å endre hvordan menneskehjernen arbeider og fungerer. Intelligensen er på vei nedover. Toppen ble nådd av dem som ble født på 1970-tallet.

Forfatteren minner om at hjernen trenger hvile for å fungere, men at vi velger å gjøre noe fremfor å være. Vi vil heller gjøre meningsløse aktiviteter som å sortere fargeblyanter fremfor å sitte stille. Gevinsten kan bli stor hvis du greier å kjede deg uten å skrolle formålsløst på telefonen. Det å gå ute i naturen i 20 minutter er som manna fra himmelen.

De fleste av oss gjør så godt vi kan for å innfri egne og andres forventninger. Tomas Myklebust advarer imidlertid mot å forbli i hamsterhjulet og bli passive deltagere i eget liv. Det eneste valget kan være hvilken TV-serie som skal stå på i bakgrunnen. Av det kan man bli både fysisk, mentalt og emosjonelt utslitt. Myklebust gir mange konkrete råd for å kunne hvile seg sterk. Noe av det

Viser rektor veg gjennom jussen

Forfatterane trekkjer omgrepa «rettspraksis» og «rettsanvender» inn i skulesamanheng og viser juss som er sett inn i denne samanhengen.

Meldar: Kirsten Flaten, dosent ved Høgskulen på Vestlandet

Boka viser elevane sine rettar i lovverket og kva plikter dette legg på tilsette. Elevar skal oppleve skulen som ein god og trygg stad å vere, og ved å ta jobb i skulen tar tilsette på seg ansvar for dette. Det er ikkje alltid enkelt, og det er behov for eit lovverk som gjev rammer og føringer.

Skulen som samfunnsinstitusjon byggjer på verdiar og prinsipp for grunnopplæring, og ansvar for å utøve ligg på skuleeigar, skuleleiar og lærar i eit gjensidig og godt samarbeid. Men så kjem uklårheita; kva inneber godt samarbeid?

Rektor som pedagogisk leiar har mynde i forma av styringsrett og -plikt knytt til lærarane si utøving av yrket. Rolla vert samanlikna med ein liberospelar på fotballbana: fristilt, engasjert og

den viktigaste posisjonen. Dette er ein raud tråd i boka.

Handlingsrom når tilsette vert utsett for vald og trugsmål, opnar for juridiske og pedagogiske utfordringar i tolking av lovverk. Arbeidsmiljølova slår fast retten til eit trygt arbeidsmiljø, men valdsutsette lærarar opplever frustrasjon over manglande støtte frå leiinga. Skulen har særlege utfordringar i å verne og å følgje opp tilsette som vert utsett for vald og truslar.

Skulen har, som alle arbeidsgivarar, særlege utfordringar i å verne og å følgje opp tilsette som er utsett for vald og truslar. Her viser teksten til eit område det er behov for å sjå nærmare på. For denne lesaren kjem det fram tankar om

ved å slappe av

viktigste er god planlegging. Han anbefaler å planlegge og visualisere neste dag kvelden i forveien. Allerede kvelden før kan spesielt morgenen og resten av dagen både planlegges og visualiseres.

Forfatteren slår dessuten et slag for meditasjon og yoga, hvor pusteteknikker er helt sentrale, og ikke minst å trene på evnen til å være i øyeblikket.

Boken er full av interessante undersøkelser. Én viste hvor stor betydning smilet har. Forskerne bladde gjennom 30 årbøker fra skoler og registrerte hvem som smilte og ikke smilte på bildene. De som smilte, viste seg å ha bedre helse, livskvalitet og lykkeligere ekteskap.

Ifølge Utdanningsnytt sier Utdanningsdirektoratet at yoga kan brukes i skolen. Barn og elever gjør det foreldre og lærere gjør, og ikke det disse sier at de skal gjøre. Så for at lærere skal kunne lykkes i å bidra til at elever lærer seg å hvile seg sterke, er forbildene det viktigste.

handteringa av Clemens Saers-saka, som er eit eksempel på kor vanskelege saker rektor kan måtte handtere.

Barnevern og spesialundervisning er område som krev samanfating av pedagogiske skjønn og lovpålagde rettigheter, og er dekkja i boka. Desse områda er ofte vanskeleg å manøvrere i, og kan utløse mykje kjensler hos dei involverte. Eksempel frå korleis andre skular har handtert utfordringar, til dømes høgt skulefråvær eller kva som er adekvate klede, kan vere nyttig. Her vert profesjonell etikk knytt til rektor sine avgjerder.

Boka er i hovudsak retta mot leiarar på ulike nivå innanfor utdanningsfeltet. Små narrativ med eksempel frå skulevardagen viser utfordringar som kan oppstå, og dette gjer innhaldet praksisnært.

MINE FAVORITTER

Historiske kjendiser
NRK
podkast

Dei som sette spor

Om det er dramakongen Henrik Ibsen, den dansande spionen Mata Hari eller den rebelske vitskapsmannen Galileo Galilei som fenger, har podkasten *Historiske kjendiser* noko for ein kvar smak. Episodane er gode til å bruke i undervisning, og Alexandra Gjerpen er ein god formidlar av interessante historier.

Aftenpodden Midtøsten
Aftenposten/
Schibsted
podkast

Lange linjer og store spørsmål

Aftenposten sin sjefredaktør, Trine Eilertsen, saman med tidlegare utanriksreporter Hanne Christiansen og historikar Marte Heian-Engdal tar for seg dei lange linjene og store spørsmåla om krigen på Gazastripa og uroa i Midtausten.

Bli hvis du kan
Av Helga Flatland
romanserie

Om oppvekst og livsval

Trilogien *Bli hvis du kan* handlar om å vekse opp, om å reise bort, om å bli verande og om å kome heim. Helga Flatland skriv godt om eit lokalsamfunn der ein kjem nær dei menneska som opplever tap, kjærleik og stiller spørsmål om dei vala ein tar i livet.

Marit Nerås Krogsæter

lektor ved Spjelkavik videregående skole i Ålesund

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom).

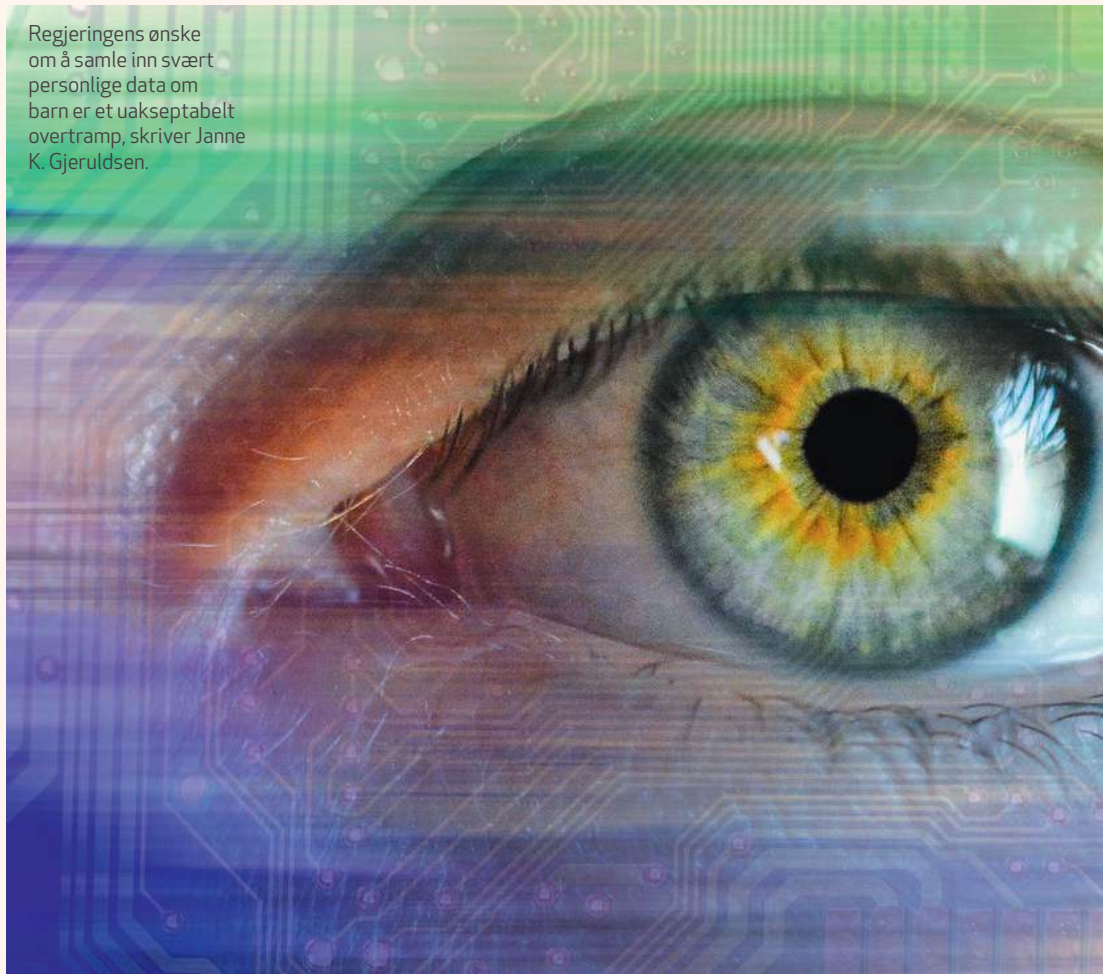
Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Regjeringens ønske om å samle inn svært personlige data om barn er et uakseptabelt overtramp, skriver Janne K. Gjeruldsen.

PERSONVERN

Stopp overvåkningen av barn og

Vi kan ikke la staten få fritt spillerom til å samle inn data om barna våre uten en svært god grunn.

Jeg leste Solveig G. Sandelsons kommentar «Nei, Kari og Jonas! Nei!»¹⁾ i Stavanger Aftenblad 21. oktober med sjokk og vantrø. At regjeringen ønsker å samle inn personlige opplysninger om alle norske barn på et slikt nivå, er intet mindre enn hårreisende. Dette er et direkte brudd på grunnleggende prinsipper om personvern og rettssikkerhet. Vi bør alle være dypt bekymret for hvilke konsekvenser dette kan ha for barns og foreldres privatliv.

Regjeringens ønske om å samle inn data om

barns personnummer, foreldres økonomi, samt detaljer om deres tid i barnehagen og på skolen, er et uakseptabelt overtramp mot barns og foreldres privatliv.

Lærerprofesjonens etiske råd advarer også mot dette i sitt høringsvar²⁾, levert 22. mai 2024, der de sterkt fraråder opprettelsen av et nasjonalt forløpsregister med individdata for barn i barnehager og skoler. De påpeker at et slikt register er svært inngripende og problematisk fra et personvernshensyn, og at det hverken er

**Meningene
dine er viktige
for oss!**

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

g foreldre

nødvendig eller forholdsmessig for å løse de utfordringene sektoren står overfor. Ekspertutvalgets behandling av personvernsspørsmål er også mangelfull, og lignende forslag har tidligere blitt avvist av samme grunn.

Som førsteamanuensis Mari Pettersvold, høgskolelektor Morten Solheim og professor i pedagogikk Solveig Østrem skrev i «Alle skal med»³⁾ i Morgenbladet (opprinnelig 18. mars 2011, oppdatert 30.4.2021) er det i dag en grenseløs vilje til å få vite alt om alle, og en urokkelig tro på at registrering av data om barn alltid tjener det gode. Godhetsargumenter som «tidlig innsats» og «sosial utjevning» blir brukt for å rettferdiggjøre inngripende datainnsamling, men disse argumen-

tene erstatter ofte etiske og juridiske hensyn. Vi risikerer at barnas personvern settes til side i iveren etter å registrere alt om dem.

Videre er det stor risiko for at disse opplysningene kan bli gjenstand for overføring til tredjestater eller internasjonale aktører, som ikke nødvendigvis tilbyr tilstrekkelige personverngarantier. Personvernforordningen stiller strenge krav til overføring av personopplysninger utenfor EØS-området, men erfaring har vist at det kan være vanskelig å kontrollere slik dataflyt, særlig når det gjelder sensitive opplysninger.

Utdanningsforbundet påpeker i sitt hørings-svar⁴⁾ til rapporten «Et jevnere utdanningsløp», levert 24. april 2024, at ressursene som vil bli brukt på å registrere data, kunne ha blitt brukt til å styrke bemanningen og forbedre spesialundervisningen for de barna som trenger det mest. I stedet for å bruke ressursene på byråkrati og registrering, burde det å sikre nok ansatte med riktig kompetanse i barnehager og skoler stå i fokus.

Datatilsynet har tidligere stått imot slike forslag. Jeg håper virkelig de gjør det igjen. Vi kan ikke la staten få fritt spillerom til å samle inn data om barna våre uten en svært god grunn. Vi må sørge for at de fundamentale prinsippene om rettssikkerhet og respekt for individets integritet blir ivaretatt, slik at vi hindrer overgrep fra en altfor grådige stat.

Janne Kristiansen Gjeruldsen

engasjert mamma

Vi risikerer at barnas personvern settes til side i iveren etter å registrere alt om dem.

REFERANSER:

1) Solveig G. Sandelson (2024): Nei, Kari og Jonas! Nei! Stavanger Aftenblad (nettutgaven), 21. oktober 2024.

2) Lærernes etiske råd (2024): Hørings-svar til rapporten Et jevnere utdanningsløp. (www.laereretikk.no), 22.5.2024.

3) Pettersvold, M., Solheim, M. og Østrem, S. (2011): Alle skal med. Godhetsmakten setter barns personvern under press. Morgenbladet (nettutgaven), 18.3.2011 (oppdatert 30.4.2021)

4) Utdanningsforbundet: Hørings-svar til ekspertgruppe-rapporten Et jevnere utdanningsløp. Utdanningsforbundet (nettstedet), 24.4.2024

GAZA-KRIGEN

Vi må vise at vi bryr oss

Som ansatte i skolen kan vi ikke forholde oss likegyldige når Israels regjering begår systematiske overgrep mot befolkningen på Gaza.

Som ansatte i skolen har vi et spesielt ansvar for å lære barn og unge om demokrati, medborgerskap og menneskerettigheter. Vi utdanner fremtidens samfunns og -medborgere, og det er vår plikt å vise vei gjennom både ord og handling. Den tverrfaglige, overordnede delen av læreplanverket fra 2020 fremhever nettopp hva medborgerskap og

demokratiske prosesser innebærer:

«Demokrati og medborgerskap som tverrfaglig tema i skolen skal gi elevene kunnskap om demokratiets forutsetninger, verdier og spilleregler, og gjøre dem i stand til å delta i demokratiske prosesser. Opplæringen skal gi elevene forståelse for sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet. De skal få innsikt i at demokratiet har ulike former og uttrykk. Gjennom arbeid med temaet demokrati og medborgerskap skal elevene forstå sammenhengen mellom individets rettigheter og plikter. Individene har rett til å delta i politisk arbeid, samtidig som samfunnet er avhengig av at borgerne bruker

rettighetene til politisk deltakelse og utforming av det sivile samfunnet.

Skolen skal stimulere elevene til å bli aktive medborgere, og gi dem kompetanse til å delta i videreutviklingen av demokratiet i Norge. Opplæringen skal gi elevene kunnskaper og ferdigheter til å møte utfordringer i tråd med demokratiske prinsipper. De skal forstå dilemmaer som ligger i å anerkjenne både flertallets rett og mindretallets rettigheter. De skal øve opp evnen til å tenke kritisk, lære seg å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet. Gjennom arbeidet med temaet skal elevene lære hvorfor demokratiet ikke kan tas for gitt, og at det må utvikles og vedlikeholdes.»

Visste du at annonser hos oss sees av 244 000 lesere?

Bestill annonser for 2025

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

1	11. desember / 17. januar 2025
2	22. januar / 14. februar 2025
3	19. februar / 14. mars 2025
4	19. mars / 11. april 2025
5	7. mai / 23. mai 2025
6	25. juni / 22. august 2025
7	3. september / 26. september 2025
8	24. september / 17. oktober 2025
9	22. oktober / 14. november 2025
10	19. november / 12. desember 2025

Annonskontakter:

Malin A. Kjellgren Sundet, telefon 99 29 76 66 og Pernille Børslungen Haugen, telefon 40 20 37 78

HS Media: utdanning@hsmedia.no

utdanningsnytt.no/annonser

Gjennom ett år har vi alle vært vitner til grusomme terrorhandlinger, og til at menneskerettighetene og folkeretten systematisk kontinuerlig brytes og ignoreres av Israels høyreekstreme regjering. Når grove og målrettede angrep begås mot sivile, og særlig rammer uskyldige barn og unge, kan vi skoleansatte ikke forholde oss likegyldige og tause. Verken med bakgrunn i det overordnede læreplanverket, som ansatte, eller som medmennesker. Vi kan ikke se vekk når verdiene vi lærer bort i klasserommene om likhet og rettferdighet ignoreres og forkastes på de mest grotske måter. Hver eneste dag og time i over ett år.

Likevel er det nettopp tausheten som runger i skolen dette siste året. Hvor er skoleledernes og -politikernes stemmer for elevene med røtter fra Midtøsten? Hvor er fordømmelsene av angrepene på skoler, elever og lærere? Ville vi ikke selv ønsket at kollegaer og skoleledere i andre land reagerte, hvis mer enn 80 prosent av norske skoler ble tilintetgjort eller skadet på under ett år, og alle universiteter fra nord til sør hadde blitt bombet? Et aldri så lite «Je suis Norge»?

Vi lærere ser at mange elever, særlig med minoritetsbakgrunn, i stigende grad kjenner økende avmakt, fortvilelse og avstand til det norske samfunnet. Elevene opplever at demokratiske verdier og internasjonalt lovverk ikke gjelder for alle. Vi må vise at vi som samfunn og som skoleansatte bryr oss. Uansett «side», etnisitet eller faktagrunnlag: Massedrap på barn, sivile, hjelpearbeidere, skoler, flyktningleirer og sykehus er brudd på folkeretten og internasjonal humanitærrett.

I Genève-konvensjonen har verdens stater og land forpliktet seg til å handle så human som overhodet mulig i krigssituasjoner. Det innebærer å respektere enkeltmennesket. Det innebærer at masseutryddelse, tortur, gisseltaking, tilfeldige drap og deportasjon er forbudt. Internasjonal humanitærrett er en del av folkeretten, slik som menneskerettighetene. I løpet av siste år er disse reglene for lengst brutt. Til syvende og sist handler det om juss.

Vi oppfordrer nå våre kollegaer og skoleledere, som hittil har tiet, til å snakke om det helt grunnleggende vi alle kan enes om. Temaer vi gjennom norske læreplaner er forpliktet til å snakke om: At det selv i krig finnes regler. At folkeretten, menneskerettighetene og humanitærretten gjelder

overalt og uansett. Det er verken komplisert eller kontroversielt å hevde at brudd på disse internasjonale prinsippene er ulovlig. Uansett hvem som begår uretten, og uansett hva man ellers mener om de som rammer og de som rammes.

Lærere for fred i Gaza: Elisabeth Jensen Lombnæs, Kari Kvernberg Dajani, Kristine Haagensli, Kathrine Bruflot, Ida Cathrine Ruud, Heba Karim, Eva Johanne Westlund, Linn Maria Nordahl-Hansen, Ingvild S. Kilander

KOMMUNEØKONOMI

Barna våre betaler prisen

Dårlig kommuneøkonomi truer nå både skoler og barnehager, med alvorlige konsekvenser for barna.

Forventningene til hva skoler og barnehager skal levere, øker, mens ressursene minker. Fellesskolen er under press, og barns oppvekst står i fare når kommunene mangler midler. Vi er dypt bekymret over denne utviklingen.

Regjeringens nye inntektsmodell for kommunene og statsbudsjettet har ført til at mange kommuner nå tvinges til å kutte i tilbudene til barn og unge. KS anslår at kommunene mangler minst 15 milliarder kroner til nødvendige tjenester.

Skoleledere i hele landet varsler krise. Utdanningsnytt publiserte i august en spørreundersøkelse som viste at over 60 prosent skoleledere frykter betydelige reduksjoner i antall ansatte, vikarbruk og spesialundervisning i 2024-25. Monner ikke ressursene, blir lovbrudd uunngåelig.

Stadig flere barn trenger mer oppfølging, men barnehagene/skolene har ikke midler til flere pedagoger og støttespillere. De mest bekymringsfulle kuttene skjer i laget rundt barnet/eleven: spesialpedagoger, sosiallærere og miljøarbeidere. Da mister barna den viktige støtten de trenger. Å rekruttere til skoler og barnehager blir enda vanskeligere uten støtteapparatet. Det fører til økt utenforskap og dårligere læringsmiljø, med økt risiko for psykisk uhelse blant barn og unge.

Regjeringen har bevilget 127 millioner kroner til en mer

praktisk skole, men summene per skole blir små. Gapet mellom regjeringens løfter og hva som kan gjennomføres, er stort. Den nye ordningen for rentekompensasjon for læringsarenaer, utstyr og inventar er positiv, men midlene når kanskje ikke frem grunnet stram kommuneøkonomi.

Kommunalminister Erling Sande har lovet mer penger for innværende år. Dette må på plass snarest. Budsjettene i kommuner og fylkeskommuner legges nå for neste år. Vi trenger forutsigbarhet for å gi barn og unge gode tjenester over hele landet.

Å sikre en god oppvekst for barn er ikke bare å investere i deres fremtid, det er også samfunnsøkonomisk fornuftig. Forebygging er nøkkelen til å hindre utenforskap. Når skal regjeringen forstå at skoler og barnehager må ha nødvendige ressurser for å gi barna våre en trygg oppvekst og en god fremtid?

Stig Johannessen, leder i Skolelederforbundet
Jon Oddvar Holthe, 1. nestleder i Skolenes Landsforbund

VIDEREGÅENDE SKOLE

Når elevene havner mellom to stoler

Minoritetsspråklige elever havner i tomrommet mellom tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging. Jeg ønsker klare føringer for hvordan disse elevene skal kunne nå målene sine og føle mestring.

**Kronikk av
Kristin Sommer**

mastergrads-
student i tilpasset
opplæring
Høgskolen
i Innlandet

Illustrasjon
Tone Lilleng

Som lærer i videregående skole, masterstudent, spesialpedagog og ansvarlig for norskundervisning til elever med minoritetsspråklig bakgrunn, blir jeg noen ganger litt skremt av det skolesystemet jeg selv jobber i. Jeg blir skremt av å se alle elevene mine som hver eneste dag føler at de ikke passer inn, og at de ikke mestrer. Jeg blir skremt av at det virker som om myndighetene ikke er klar over problemet.

Høsten 2019 la regjeringen frem stortingsmeldingen «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO». I den fastslår de at «Inkludering i barnehage og skole handler om at alle barn og elever skal oppleve at de har en naturlig plass i fellesskapet. De skal føle seg trygge og kunne erfare at de er betydningsfulle ...». Jeg kjenner dessverre mange ungdommer som ikke føler at de er en del av fellesskapet, at de ikke har noen naturlig plass i den norske skolen, og ikke at de er spesielt betydningsfulle heller.

Med mye uroligheter i verden ser vi at antallet fremmedspråklige elever uten noen form for norskkunnskap blir flere og flere i den videregående skolen. Alle har krav på en plass, og det gjør at i norske videregående skoler begynner det hvert år mange elever som nesten ikke kan språket det undervises på. På grunn av uroligheter i hjemlandet er det mange som har mangelfull eller ingen skolegang de siste årene.

Jeg skulle ønske at de som bestemmer hvordan norsk skole skal drives, forsøker å sette seg inn i følgende situasjon: Hver dag møter du opp på arbeidsplassen din. Når du kommer, er det noen som nikker til deg og hilser forsiktig, men ingen snakker med deg eller setter seg sammen med deg. Alt som foregår og alle beskjeder som gis, skjer på et språk du bare kan enkelte ord av. Når det endelig er pause, tør fortsatt ingen å prate med deg, fordi dere ikke har noe felles språk.

Hvor mange dager ville dere holde ut?

Jeg vet at for min del er dette den beste oppskriften på å gi opp. Dette er hverdagen til mange elever i norske skoler.

I tillegg til at språket i seg selv er en stor utfordring,

skaper mange fag frustrasjoner. Fag der det kreves at det leses lange tekster, skrives drøftinger og analyser. Når du er på et språklig nivå der det er nok å presentere seg å si: «Hei jeg heter ... og kommer fra ...», er det ikke så lett å skrive en fagartikkel om menneskerettighetene eller drøfte fordelene og ulempene ved stemmerett for 16-åringene. Det er bare å kikke i hvilken som helst fagbok på videregående trinn 1. Der finner vi tekster og ord som kan vippe mange elever av pinnen, uansett etnisitet.

I tillegg er ofte engelskfaget en stor utfordring for mange av de minoritetsspråklige elevene. De mangler grunnleggende kunnskap i faget, og mange har ikke hatt undervisning i engelsk tidligere. De er like uvitende som en seksåring, men det forventes at de skal få en karakter og et vitnemål på lik linje med medelevene som har ti års forsprang i faget. Disse elevene opplever, i mange fag, at de ikke strekker til. De går på den ene smellen etter den andre. Dette er ikke for hvem som helst, og det skal god psyke til for å stå i det og komme hel ut i andre enden.

Etter ny opplæringslov skiller vi nå mellom tilpasset opplæring som skal favne flertallet, og individuell tilrettelagt opplæring for de elevene som ikke har et tilfredsstillende utbytte av den tilpassede opplæringen. Tilpasset opplæring vil si at undervisningen varieres og tilrettelegges innenfor ordinære kompetansemål, slik at alle elever føler mestring og at de har utbytte av undervisningen. Dersom en elev ikke har utbytte av den ordinære tilpassede undervisningen, må pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) kobles inn, og det settes i gang en prosess for individuell tilrettelegging. Her har skolene forholdsvis klare føringer for hvordan dette skal foregå, og hvor skillet mellom tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging skal gå.

Hvor passer de fremmedspråklige elevene inn?

Dessverre erfarer jeg ofte at mine elever faller mellom de berømte to stolene, altså stolene tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging. Elevene har ingen forkunnskaper; uansett hvor mye undervisningen varieres og tilrettelegges inne i klasserommet, vil de ha lite

Skremmende mange faller av underveis og blir en del av statistikken over frafallet i den videregående skolen.

utbytte av det. De har jo ingen forkunnskaper å bygge videre kunnskap på og ingen forutsetninger for å forstå det som blir undervist. Med andre ord passer de ikke til tilretteleggingsstolen. Den andre stolen, med individuell tilpasset opplæring, blir i de aller fleste tilfeller helt feil.

Det er ikke evnene til å lære som er utfordringen her, tvert imot. De aller fleste av disse elevene har absolutt evnen til å tilegne seg kunnskap, men de er jo ikke overmennesker heller, som kan klare å ta igjen ti års læring på noen måneder. Og der kommer vi til problemets kjerne: Det er ingen alternativer mellom de to stolene. Elevene her blir svevende rundt i et ingenmannsland der noen lettere fortvilte lærere prøver å gi førstehjelp der det er mulig, men hele tiden kommer til kort.

Jeg skulle ønske at noen tok tak i dette og la føringer for hvordan disse elevene skal få en god opplevelse og få den utdanningen de ønsker, uten å hele tiden bli minnet på alt de ikke kan.

I denne problemstillingen er det noen kulturelle utfordringer som gjør det nødvendig med klare rammer og føringer. Det handler om stolthet og et ønske om å klare seg selv. Elevene ser ikke alltid egne begrensninger og er ikke nødvendigvis innforstått med hva det vil si å gå på videregående skole. De velger det som ved første øyekast ser ut til å være den raskeste veien til målet, nemlig utdanning, jobb og egen lønn, uten å tenke så mye over hva som kreves av språk og forkunnskaper.

Jeg etterlyser at det legges et utdanningsløp for disse elevene som ikke er frivillig, men et krav. Et krav om norskkunnskaper og mer norskundervisning, som gjør at de er mer rustet til å skrive drøftinger og analyser, forstå tekstene i naturfagsboka og formulere seg muntlig. Slik vil de kunne oppleve å være en del av fellesskapet i klassen og kunne delta i de faglige diskusjonene. Da vil de oppleve at de er inkludert, og omsider kunne kravle seg forsiktig opp fra tomrommet mellom stolene og opp på stolen med tilpasset undervisning.

Inkludering er så mye mer enn det å tilhøre en klasse. Det handler om selvfølelse og egenverd, det handler om sosialt fellesskap og det å føle at en er akseptert og forstått. Nå må vi våkne! Det holder ikke å skrive om inkludering i NOU-er og rapporter, det holder ikke å skrive om

det i opplæringsloven heller, så lenge det ikke legges en god plan for hvordan dette skal foregå i den praktiske skolehverdagen, der det meste handler om økonomi og dessverre sparing av penger.

Slik utdanningsløpet for disse elevene er nå, er det kun for de sterkeste, kun for de få. Noen klarer på mirakuløst vis å jobbe seg gjennom årene på videregående, ofte ved hjelp av å bruke flere år enn normert. Skremmende mange faller av underveis og blir en del av statistikken over frafallet i den videregående skolen. Der gutter med minoritetsspråklig bakgrunn dessverre står for altfor mange av prosentene.

KILDER:

Kunnskapsdepartementet (2019): Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. Meld. St. 6 (2019-2020).

Læreren som digital veiviser

Simen
Spurkland

Før man innfører flere forbud eller restriksjoner, må det jobbes med å bedre samarbeidet mellom hjem og skole.

I 1995 ble det fra øverste hold bestemt at videregående skoler skulle kunne tilby digital undervisning innen 01.08.1999. Da som nå var det ikke helt klart hva dette skulle innebære i detalj, men formuleringen «digitale fingerferdigheter» stod skrevet. Det krever ikke mye fantasi å gjette hvordan dette tok form i praksis ... Joda: øving i touch. Akkurat som skrivemaskin valgfag var da jeg gikk på ungdomsskolen, og sikkert utallige sekretærkurs/utdanninger før det: praktisk å kunne, men egentlig ikke digitalt i det hele tatt.

I prosessen da var det et poeng å ikke lage et eget fag for data, og det har det vært hele veien siden. Nå tas det igjen til orde for et eget fag, og argumentene for avslører en mangel på forståelse for hva som er problemet.

Denne manglende forståelsen er gjennomgående hos svært mange av dem som kritiserer skjerm OG hos mange av de som sier de har løsningen på hvordan bruk av skjerm skal se ut ... med deres produkt.

Men et større problem er at mange lærere heller ikke er helt sikre på hva hensiktsmessig bruk faktisk er. Kritikerne har nemlig rett i mye når de påpeker at man ikke helt vet hva digitale ferdigheter er, og det skaper åpenbart ulik bruk, og dermed stor fare for bruk av lav kvalitet eller som er lite hensiktsmessig. Kritikerne har rett når de ikke vil at man bare skal bruke skjerm på bekostning av tegning, blyant, klipping, sløyd, fingerhekling eller papirbøker.

Kritikerne har rett når de ønsker at barna skal få fred fra de dopaminstyrte sosiale mediene. Jeg lever godt

med konstruktiv kritikk og kritiske spørsmål om det digitale i undervisningen, jeg lever ikke like godt med konspirasjonsliknende narrativ om hodeløs implementering.

For jeg vet, etter snart 12 år med en enhet til hver elev, hva hensiktsmessig bruk kan se ut som – og det likner ikke på den private bruken foreldre observerer hjemme. Alle uvanene mine elever har, stammer fra privat bruk. Jeg kjenner ingen lærer som har basert sin digitale didaktikk på noe som sosiale mediers algoritme.

Jeg vet, og praktiserer daglig, at god digital didaktikk også er når man ikke skal bruke det digitale. Jeg vet, etter 10 år som kursholder og veileder for kolleger, at mange er usikre på hvordan de skal gå til hensiktsmessig bruk – fordi det er komplekst og vanskelig.

Jeg forstår at foreldre, som forsøker å kjenne igjen den skolen de selv opplevde, sliter med å finne relevans, forutsigbarhet og trygghet i den digitale jungelen. Det må vi som jobber i skolen gjøre noe med! Foreldre må inviteres inn og veiledes, slik at de er i stand til å følge opp barna sine. Der er vi ikke gode nok.

Vi lærere må rett og slett vise oss tilliten verdig. Samtidig må foreldre våge å lytte, selv om de ikke helt kjenner igjen terrenget. Skolehverdagen er altfor kompleks til at man kan ty til raske løsninger basert på generaliserte konklusjoner. Hver gruppe elever er unik i møtet med hver lærer, i hver time i hvert fag. Det som funker i én konstellasjon, trenger ikke fungere i den neste. Det er profesjonaliserende grep vi trenger, ikke symbolpolitiske tiltak for å sikre gjenvalg.

underviser i matematikk og samfunnsfag ved Dønski videregående skole i Bærum, Akershus. Han er blant annet opptatt av hensiktsmessig bruk av digitale verktøy og en elevvennlig skole.

Illustrasjon: Kristin Slotterøy/Unsplash

Hjemmekontor som arbeidsplass

En sykehuslege som ble skadd under en pause på hjemmekontoret, hadde ikke krav på å få regnet det som yrkesskade. Det har Høyesterett slått fast i en nylig avsagt dom.

Hjemmekontor har blitt stadig mer aktualisert som arbeidsted. En utfordring ved dette kan være at man ikke alltid har et like tydelig skille mellom arbeid og fritid. Som følge av dette kan det være mer uklart hva arbeidsgiver har ansvar for.

Den konkrete saken gjaldt en sykehuslege som hadde vakt over en helg. Den aktuelle dagen hadde hun gjennomført en arbeidsøkt. Hun hadde så påbegynt en matpause, før hun skulle reise til sykehuset for å fortsette arbeidet. Under matpausen snublet hun og fikk varige skader i den ene foten. Høyesterett skulle vurdere dekningen etter folketrygdlovens bestemmelser.

Spørsmålet som skulle avgjøres, var altså hvorvidt skade under pauser på hjemmekontor falt innenfor reglene for yrkesskade.

Generelt om yrkesskadedekning

For å være yrkesskadedekket er det en rekke vilkår som må være oppfylt. I det følgende vil kun noen av disse behandles.

I folketrygdlovens paragraf 13-6 står det: «Yrkesskadedekningen gjelder for yrkesskader som oppstår mens arbeidstakeren er i arbeid på arbeidstedet i arbeidstiden.»

Disse tre vilkårene kalles «bedriftsvilkårene». Gjennom rettspraksis er det fastslått at disse tre vilkårene har en nær sammenheng. Som utgangspunkt vil derfor oppfyllelsen av et av disse medføre at alle er oppfylt. Der den ansatte utfører arbeid et annet sted enn fra sitt ordinære arbeidssted, vil man vanligvis anse arbeidstedet midlertidig flyttet, så lenge arbeidet utføres.

Høyesteretts vurdering

Høyesterett tar utgangspunkt i ordlyden i folketrygdloven paragraf 13-6. Retten fremholder at det avgjørende vil være

om skadelidte var «i arbeid» da ulykken inntraff. I dette ligger det at «Det må være en sammenheng – en tilknytning – mellom arbeidet og ulykken».

Ordlyden vurderes som streng. Dersom man ikke har holdepunkter for noe annet, vil utgangspunktet være at vedkommende må utføre arbeid idet ulykken skjer for at hendelsen skal favnes.

Ifølge Høyesterett vil pauser på det ordinære arbeidstedet, eller i forbindelse med for eksempel et seminar ha en slik nær tilknytning til arbeidet. En slik dekning har støtte i både forarbeider og formålsbetraktning og er fulgt opp i flere avgjørelser.

Spørsmålet for Høyesterett i denne saken var hvorvidt det var grunnlag for en like romslig vurdering for pauser i arbeid på hjemmekontor. Høyesterett fremhever flere forskjeller mellom arbeid fra eget hjem og tilfellene nevnt over. Blant annet påpeker retten at et hjem i sin natur vil ha flere innretninger, eiendeler, husdyr med mer av privat karakter som kan forårsake ulykker.

Videre fremhever Høyesterett at arbeid fra hjemmekontor gjerne vil innebære en mindre tydelig tidsmessig oppsplitting mellom arbeid og fritid. Der arbeid utføres fra en arbeidsplass utenfor hjemmet, vil skillet markeres ved at man ankommer og reiser bort fra arbeidsplassen. På hjemmekontor kan private gjøremål og arbeidsoppgaver i større grad bli utført om hverandre.

En fortolkning som omfattet pauser på hjemmekontor, ville derfor krevd holdepunkter i andre rettskilder, noe Høyesterett ikke fant grunnlag for i den konkrete saken. De konkluderer derfor med at vedkommende ikke var dekket av yrkesskaderereguleringen i pausen på hjemmekontor.

Rut Severinsen
advokatfullmektig i
Utdanningsforbundet

En fortolkning som omfattet pauser på hjemmekontor, ville derfor krevd holdepunkter i andre rettskilder.

Tre tips til deg som er lærer i mat og helse!

Visste du at Fiskeprell har gratis tilbud til mat- og helsefaget i grunnskolen? Benytt deg av disse tre tilbudene for å fylle skoleåret med lærerikt innhold for dine elever.

1 Fiskeprell gir penger til innkjøp av sjømat i undervisningen

1 Dette skoleåret øker vi råvarestøtten med 25%! Råvarestøtten er på kr 50 per elev på mellomtrinnet og kr 80 per elev på ungdomstrinnet. Skolene kan søke støtte en gang per skoleår. Fristen for å søke er 31. desember 2024.

2 Hver skole kan få tilsendt gratis kokebøker og lærerveiledning fra Fiskeprell

2 Fiskeprells undervisningsmaterieell til mat- og helsefaget er basert på den nye læreplanen i mat og helse (2020). Gjennom fagstoff, oppgaver, filmer og oppskrifter dekkes de fleste kompetansemål i faget.

3 Kokkesprell – en lærerik konkurranse for elever på mellom- og ungdomstrinnet

3 Kokkesprell er et undervisningsopplegg og konkurranse til mat- og helsefaget, hvor elevene samarbeider om å komponere sine egne oppskrifter med sjømat. Vinnerne mottar kr 10.000,- til klassekassen, samt en sjømatfest i regi av Fiskeprell. Kokkesprell gir, i tillegg til den ordinære råvarestøtten, kr 50 i støtte per elev som deltar.

Les mer og benytt deg av tilbudene våre på fiskeprell.no/skole

Fiskeprell er et nasjonalt kostholdsprogram i samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Norges sjømatråd. Helsedirektoratet og Havforskningsinstituttet kvalitetssikrer innholdet i programmet.

RAMMEPLANER I LÆRERUTDANNINGENE

Tidenes lærerutdanningsreform på trappene – uten offentlig debatt?

Geir Røsvoll
leder i
Utdanningsforbundet

Hva binder oss sammen som profesjon, som tillitsvalgte og medlemmer i Utdanningsforbundet? Jo, vi har lærerutdanning. Det var slik vi ble lærere. Når jeg ser tilbake på studietida mi på Nesna, tenker jeg på alt som var bra, men også på det vi savna.

Mye har skjedd med lærerutdanning siden jeg var student, som at pedagogisk seminar har blitt til praktisk-pedagogisk utdanning (PPU), allmennlærerutdanning til grunnskolelærerutdanning og førskolelærerutdanning til barnehagelærerutdanning. Tidligere endringer har vært betydelige, men det vi står overfor nå kan være tidenes største lærerutdanningsreform, foreløpig uten en bred offentlig diskusjon.

I dag har vi 11 ulike lærerutdanninger, alle med egen rammeplan, som barnehagelærerutdanning, grunnskolelærerutdanninger, lektorutdanning, PPU og yrkesfaglærerutdanning. Nå foreslår en regjeringsoppnevnt ekspertgruppe å erstatte disse med én felles og svært overordnet rammeplan. Forslaget må forstås som et framlegg til en reform – kanskje til den største vi noen gang har hatt. Målet er å gi universiteter og høyskoler større frihet og fleksibilitet, og løse dem fra mange av de bindingene dagens rammeplaner gir.

Men hva skjer hvis denne friheten fører til kortere og billigere utdanningsløp – styrt av trang økonomi eller lav rekruttering, snarere enn av hva som er best for barna i barnehagen og elevene i skolen?

Og hva skjer hvis friheten til å forme utdanningene i for stor grad overlates til hver av de 16 institusjonene som tilbyr lærerutdanning? Kan det skape problemer for lærermobiliteten? Hvordan skal en lærer som er utdannet i én del av landet, kunne være trygg på at utdanninga hans

eller hennes blir anerkjent på samme måte i en annen region? Vi må ikke komme dit at utdanningas verdi avhenger av hvor den er gjennomført.

Vi er skeptiske til radikale endringer i dagens rammeplaner. Skal store endringer gjennomføres, må det skje etter en bred debatt og grundige analyser av konsekvensene for norsk utdanning.

Lærerutdanning er selve fundamentet for vår profesjon. Det er her læreridentiteten blir forma og kunnskapsgrunnlaget vårt lagt. Utdanningsforbundet samler erfaringer og innsikter fra våre medlemmer. Vi vet vanvittig mye om hva det vil si å være lærer og hva som trengs. Vi er uvurderlige i utviklingen av norsk lærerutdanning. Å holde oss utafor ville ikke bare være uheldig, det ville være uansvarlig. Vi skal være med på å videreutvikle lærerutdanningene. Vi skal også bruke krafta vår til å beskytte lærerutdanningene mot endringer som kan gjøre dem ugjenkjennelige, og i verste fall svekke dem på grunnlag av dårlig økonomi, svak rekruttering og utilstrekkelige nasjonale rammer.

Et arbeid med en omfattende reform må ikke få utvikle seg uten en bred offentlig diskusjon, der lærernes organisasjoner et tett påkobla.

Vi frykter at hvis vi overlater for stor del av utforminga av lærerutdanningene til hver enkelt utdanningsinstitusjon, vil det faglige fundamentet vi lærere har, forvitte. Vi må ikke forhaste oss med reformer i en tid der universitets- og høyskolesektoren er økonomisk pressa og søkningen til lærerutdanningene er bekymringsfullt lav.

Lærerutdanninga er grunnmuren i vår profesjon, den må alltid sikte mot å styrke profesjonen og være til det beste for barn og unge – alt annet er uansvarlig.

Lærerutdanninga er grunnmuren i vår profesjon.

Det er viktig å prioritere tid til lesing i alle fag. Alle lærere er leseledere.

7 tips for å få lesegledden tilbake

Hvordan få tilbake lesegledden i klasserommet?

Utdanningsforbundets fagnettverk i norsk har sju tips til hvordan du kan få det til.

Fagnettverket har laget en plakat, som for eksempel kan henge på lærerværelset eller på arbeidsrommet. Målet er å sette lesing på dagsorden med et positivt fortegn. Plakaten er tilpasset hele skoleløpet fra 1.-13. trinn.

1. Tid

Det er viktig å prioritere tid til lesing i alle fag. For å sikre at dette blir en prioritert aktivitet, bør lesing komme tydelig fram i de lokale læreplanene for fag. På den måten kan man sikre at lesing blir en integrert del av læringsprosessen i alle fag.

2. Tilgjengelighet

Elevene skal, ifølge opplæringsloven, ha tilgang til et skolebibliotek. For å vekke leselysten blant barn og unge trenger de god litteratur. Tilgangen til bøker er derfor sentral for å skape et stimulerende læringsmiljø hvor elevene kan engasjere seg.

3. Gode vaner

Vi må etablere gode vaner for lesing, både i og utenfor klasserommene. Dette kan handle om å øremerke tid på ukeplanen, finne et hyggelig sted å lese, samarbeide med hjemmene, motivere elevene og la lesing bli en naturlig del av skolehverdagen.

4. Snakk om litteratur

Det å bruke litteratur som bakteppe for gode og faglige samtaler vil kunne skape et spennende miljø som kan inspirere elevene, både faglig og sosialt. I møte med ulike tekster vil man også kunne utvikle leseglede, i tillegg til å styrke språkforståelsen.

ler vil kunne skape et spennende miljø som kan inspirere elevene, både faglig og sosialt. I møte med ulike tekster vil man også kunne utvikle leseglede, i tillegg til å styrke språkforståelsen.

5. Høytlesing

Høytlesing for elever kan gi rom for den gode samtalen. Bøker kan være gode samtalestartere, særlig dersom temaet er litt vanskelig å snakke om. Å lese høyt for elevene bidrar til å gi dem lik tilgang til innholdet i teksten uavhengig av ferdigheter og forutsetninger.

6. Lesestrategier

Det finnes mange måter å tilnærme seg en tekst på, og disse måtene defineres som ulike lesestrategier. Elevene har ulike ferdigheter og forkunnskaper om ulike tema, og det er derfor viktig å hjelpe dem til å mestre og forstå teksten på best mulig måte.

7. Lesende forbilder

Vi skal alle være gode forbilder når det gjelder lesing, og vi har alle et ansvar. Les når elevene leser. Vis frem ditt eget forhold til litteratur og et mangfold av tekster. Litteratur kan være en kilde til innsikt, refleksjon, glede og trøst.

Alle lærere er leseledere!

Tipsene finner du både på nettsiden og som en nedlastbar plakat på bokmål, nynorsk og nord-samisk.

Last ned plakaten her:

Store forskjeller i arbeidstøy: – Uholdbart

En kartlegging viser store ulikheter i hva kommuner tilbyr av arbeidstøy til barnehageansatte. Mens noen får alt de trenger av arbeidstøy, står andre helt uten.

– Dette er uholdbart, sier Utdanningsforbundets 1. nestleder Ann Mari Milo Lorentzen om situasjonen.

Lokale forskjeller skaper urettferdighet

Den sentrale avtalen mellom KS og arbeidstakerorganisasjonene fastslår at barnehageansatte har krav på arbeidstøy. I SGS 1002 heter det at «Arbeidstøy Arbeidstaker får som hovedregel utlevert arbeidstøy etter behov. Behovet avgjøres av partene lokalt gjennom særavtale. Ved uenighet om behovet gjelder Hovedavtalen del A § 4-5, jf. § 6-2. I de tilfeller det er behov for arbeidstøy, jf. ovenfor, men partene er enige om at det er mest hensiktsmessig at arbeidstaker selv skaffer arbeidstøy, skal det gis refusjon for de faktiske utgiftene.»

Likevel varierer praksisen og klesgodtgjøringen kraftig fra kommune til kommune. Noen steder får man ingen ting, andre steder får man 7000 kroner i året, slik Utdannings kartlegging nylig viste.

– Selv om lokale behov kan være ulike, burde ikke forskjellene være så store, poengterer Lorentzen.

Ifølge Lorentzen er det spesielt problematisk at noen kommuner skyver kostnadene over på barnehagenes egne budsjetter.

– Det er helt uhørt at ansatte må oppleve at de «tar fra barna» når de krever sin rett til arbeidsklær. Kommunene må ta sitt ansvar.

Skjer ikke det, er det klare kjøreregler for hvordan dette skal følges opp.

– Dette er ikke noe den enkelte skal måtte kjempe for på hver enkelt arbeidsplass. Får ikke barnehageansatte de klærne de har behov for, må de melde det videre til sine tillitsvalgte, så får hovedtillitsvalgte ta dette for medlemmene.

– Avtalen er klar, og da er det helt urimelig hvis arbeidsgiver sier nei, sier Utdanningsforbundets 1. nestleder.

Alle ansatte har rett til arbeidstøy

Lorentzen påpeker at alle kommunalt ansatte, fra vaktmestere til parkvesen, har rett til nødvendig arbeidstøy. Da må dette selvsagt også gjelde barnehageansatte.

– Barnehagelærere er ute i all slags vær og trenger gode uteklær for å utføre jobben sin. Det

handler om å unngå sykdom og å sikre helse, trivsel og arbeidsforhold, sier hun.

Til tross for at enkelte kommuner tilbyr løsninger som tilgjengelige fellesklær eller klesgodtgjørelse, er det mange som fortsatt må kjempe for dette lokalt.

– Dette burde ikke være en kamp. Når arbeidsgivere ikke følger avtalen, bryter de både tillit og regler, slår Lorentzen fast.

Kvinneyrke med lavere prioritet?

Når barnehageansatte ikke får arbeidstøy på lik linje med mannsdominerte yrker, kan man spørre seg om det handler om kjønn, mener Utdanningsforbundets 1. nestleder.

– Sakene vi ser i mediene om manglende arbeidstøy gjelder ofte kvinneedominerte yrker. Dette er bekymringsfullt.

– Gode arbeidsforhold er en investering i både ansatte og arbeidsmiljø, minner hun om.

Nå oppfordrer Utdanningsforbundets 1. nestleder kommunene om å ta ansvar.

– Alle ansatte har rett til lik behandling og anstendige arbeidsforhold. For våre barnehagemed-

Seier i Rikslønnsnemnda

Unio og Akademikerne får beholde sin egen tariffavtale i staten. Det var konklusjonen da Rikslønnsnemnda kom med sin kjennelse i behandlingen av tvungen lønnsnemnd i staten.

Staten og Unio kom ikke til enighet i hovedtariffoppgjøret våren 2024, og Unio gikk ut i streik 24. mai for å bevare sin tariffavtale. 5. juni endte streiken med tvungen lønnsnemnd, og det er denne konflikten som ble behandlet av Rikslønns-

snemnda. Unio har hele tiden argumentert for at dette er en prinsipiell konflikt som handler om selve forhandlingsretten i arbeidslivet, derfor var seieren ekstra gledelig. – Dette er en klok beslutning av nemnda, og helt i tråd med Unios krav. Nå beholder vi vår egen tariffavtale som vi forhandlet fram med staten i 2022, og fortsetter arbeidet for at utdanning skal lønne seg i staten, sier Unio stats leder, Guro Elisabeth Lind.

Leder av Unio stat, Guro Elisabeth Lind.

Foto: Stig Weston

Foto: Ric Francis

Barnehagelærere er utsatt for alkens vær og situasjoner. Det fordrer også riktig arbeidstøy.

lemmer handler dette om grunnleggende respekt for den jobben de gjør. Da bør de slippe å måtte kjempe for noe så selvsagt som nødvendige arbeidsklær, avslutter Lorentzen.

PS! Det er ikke bare i KS hvor det er store ulikheter i hva som tilbys av arbeidstøy til barnehageansatte. Selv innad i Oslo kommune er variasjonen voldsom. Her er det unike avtaler for hver bydel, noe som betyr at man har 15 ulike avtaler for kles-

godtgjørelse i hovedstaden.

Felles for disse avtalene er at ingen får klær av arbeidsgiver. I stedet får de en månedlig sum de må skatte av. Summen varierer på over 1200 kroner i året. Den bydelen som har lavest godtgjørelse, er Bjerke, med 125 kroner per måned, mens St. Hanshaugen gir mest med sine 228 kroner i månedlig klesgodtgjørelse, viser en oversikt Utdanning har laget.

Hjem til jul?

Eller ikke? Vår innholdsrike reiseforsikring gjelder fra du forlater tomtegrensen, på korte og lange reiser, i inn- og utland. Så du er godt dekket, og du kan feire jul der det passer deg.

Men husk at for at avbestillingsdekningen skal gjelde, må reiseforsikringen være på plass før du betaler for reisen.

Med ønske om en riktig god jul!

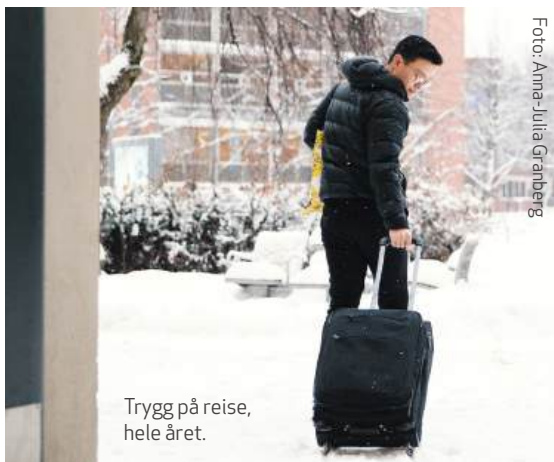

Foto: Anna-Julia Granberg

Trygg på reise, hele året.

Kurs og konferanser

Språklig oppmerksom undervisning

16. januar og 13. februar inviterer vi til kurs som handler om språklig oppmerksom undervisning og språkutviklende arbeidsmåter, særlig med tanke på utvikling av muntlige og skriftlige ferdigheter i språkfag, samfunnsfag og realfag. Kurset vil være praksisnært, med eksempler fra kombinasjonsklasse for ungdommer, videregående opplæring for voksne og norskopplæring for voksne. Målgruppe er lærere som underviser ungdommer og voksne i språklig heterogene klasser. Kursholder er frilansforfatter Hanne Haugli. Digitalt kurs, kursavgift, kan ses i opptak.

Når temaet er vold - en kveld om kommunikasjon og tillit i skolen

21. januar ønsker vi velkommen til Lærernes hus og et spennende kveldsseminar om et vanskelig tema. Utdanningsforbundet har invitert den profilerte psykologen Line Marie Warholm, kjent fra egne bøker og fast spalte i Aftenposten. Sammen med skoleleder Linda Mari Bergwitz snakker hun om hvordan du som lærer kan kommunisere godt med foreldre når temaet er vanskelig. De to samtaler om reelle caser fra skole, og tar imot spørsmål fra salen. Seminaret er gratis og kun for medlemmer av Utdanningsforbundet. Du kan også følge digitalt, kan ses i opptak.

Hvordan forstå, forebygge og håndtere utfordrende adferd hos elever?

29. januar arrangerer vi et praktisk kurs i Lærernes hus med fokus på forståelse av, og verktøy for å håndtere utfordrende adferd i klasserommet. Kursholder er Pål Roland, dosent i spesialpedagogikk ved Universitetet i Stavanger. Målet med kurset er å gi deltakerne et grunnlag for bedre forståelse av både problemstillingen og hvilke tiltak som kan være hensiktsmessige. Digitalt kurs/fysisk oppmøte, kursavgift, kan ses i opptak.

Les mer på www.udf.no/kurs

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og dine få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ulike livsfaser.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Kritisk sykdomsforsikring		

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån og billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

Husk reiseforsikring i julen

Den gjelder både i utlandet og i Norge. Når sant skal sies, så gjelder den allerede i det du forlater tomtegrensen. Husk å kjøpe reiseforsikringen før du bestiller reisen, så får du avbestillingsdekning hvis du blir syk og ikke kan dra.

God tur :-)

Mer om **reiseforsikring**
på **udf.no**

Godt nyttår i SmarTelia barnehage

Vi skal oppfostre kreative, pågående, optimistiske og framfor alt smarte barn. Her i SmarTelia barnehage er alt fullstendig på stell idet vi går inn i året 2075. Slik vi vil ha det.

Våre 32 lynende intelligente barn står klare 09.00 mandag morgen foran et herlig, nytt år, og siden Kunnskaps- og intelligensdepartementet i likhet med Statsviteren og vår kjære kommune har gitt oss som utviklingsbarnehage relativt frie tøyler, er vi godt bemannet: Tre operatører, hvorav den ene er meg. Noe jeg er spesielt stolt over, siden det er å verdsette kompetanse, visdom, innovasjon og erfaring.

I media og fremfor alt ved mottakelser og presentasjoner for blant annet de kongelige – dronning Ingrid Aleksandra og prinsegemal Pjotr var her – er SmarTelia barnehage framholdt som nærhetens hjertebarn. Tenk så mye vi sparer inn bare på elektronisk ansiktsgjenkjenning, noe Pjotr nikket nostalgisk bifallende til fra sin tidlige barndom i Putingrad.

Våre opplevelseshom er fullstendig 3D-holografiske i 360°, og det gis i tillegg VR-undervisning via taktile sensorer. Realtime-sensodyser i barnehagedressen gir en fantastisk sensomotorisk effekt. Det er en glede å se barna storkose seg i viralt landskap, og jeg som pedagogisk operatør kan selvsagt knytte meg til hvilket som helst av

Petit av
Ole Foss

Skribent og tidligere
grunnskolelærer

barna for medopplevelse. Det være seg i jungelen, i grønnsakshagen, i Jotunheimen eller på havets bunn i selveste Marianegropen, 11 034 meter under overflaten; hvor som helst barna til enhver tid oppholder seg. Jeg er så imponert over denne teknologien, som til minste detalj gjensker farger, temperatur, trykk og et fantastisk dyrefattig liv, som er der nede. Eller der ute i verdensrommet. «Fra ingenting til alt»; det prosjektet vant SmarTelia barnehage Gulluglen for i 2072 allerede.

Vi har eventyrgrupper også, og tror dere det er gøy å være Gullhår det øyeblikket hun blir vekket av de tre bjørnene? Eller være Grete som skubber heksa i rumpa, slik at hun havner inn i den brennende ovnen, og Hans slipper fri? Askeladden er jo ønskefiguren, hårfint foran Elsa i Frozen.

Lek – og fri oss fra å bruke ordet! – har hatt en gledelig nedgang. Impulsatoren i dressen registrerer dette over tid, faktisk. Det er jo som med annen avhengighet; sitter i hodet.

Audiosensitiv trådløsteknologi kan nå registrere hvert minste spørsmål eller ønske, og etter dette gir svarene seg selv. Barna bruker det, og dette eliminerer feil oppfatninger effektivt og raskt.

Hva med de basale behov, spør noen oss. De basale behov er foruten kunnskap det hygieniske og det ernæringsmessige. Høyt utviklet robotteknologi viser seg nå bedre enn manuell behandling. Barna får det de skal, gjør det de skal, og hele systemet fungerer. Godt nyttår 2075!

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

Foto: Adobe Stock

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

1. Rolv Wesenlund er blant annet kjent for rollen som Marve Fleksnes. Hva slags jobbtittel var det Fleksnes hadde?
2. Hvor mange ganger vant Grete Waitz kvinneklassen i New York Marathon?
3. Når er Frankrikes nasjonaldag?
4. Hva heter den største øya på Filippinene?
5. Hva heter huset som Pippi Langstrømpe bor i?
6. Hvilken verdensdel har flest selvstendige nasjoner?
7. Hva slags dyr er en belgisk kjempe?
8. Hva er det franskmenn omtaler som *la petite mort*? Direkte oversatt betyr det «den lille døden».
9. Hva heter kringkastingssjefen?
10. Hvilken norsk friidrettsutøver hadde på et tidspunkt verdensrekord på 5000 meter, 10 000 meter, halvmaraton og maraton?
11. Dette ordet på fire bokstaver kan bety en religiøs gruppe, men det kan også bety en søt, alkoholholdig drikk. Hvilket ord tenker vi på?
12. Mellom hvilke to elver lå det historiske området Mesopotamia?
13. Hvem bør du gå til hvis du har vondt i en molar?
14. Hvilken yrkesbetegnelse bruker forkortelsen BUA?
15. Av hva slags melk lages osten roquefort?

Quizmester: Ståle Johnsen. Svarene finner du på side 51.

FOR 50 ÅR SIDEN

Skoleelever som AV-hjelpere

I de siste 10 årene har det vært en enorm utvikling av de audio-visuelle hjelpemidlene for undervisningen. Tilbud og muligheter akselererer slik at det har vært så å si umulig for menigmann å følge med. Det finnes mange eksempler på skoler der det er blitt kjøpt inn utstyr for tusenvis av kroner, utstyr som har hatt så mange finesser at ingen har kunnet bruke det.

For å prøve å unngå noen av disse problemene etter at utstyret allikevel var kjøpt inn, ble det satt i gang et interessant forsøk ved Stabekk Gymnas høsten 1968. Initiativtakeren, lektor Alf E. Bjerke, mente at ungdommen er jevnt over mer teknisk interessert enn de eldre, og mange av dem følger med i den tekniske utviklingen. Den kunnskap som de sitter inne med, måtte en kunne dra mye bedre nytte av. Derfor satte han i gang en ordning med faste AV-hjelpere i hver klasse.

Den Høgre Skolen nr. 10/1974

FOR 25 ÅR SIDEN

Entydig ja til videre arbeid

Medlemmer av Norsk Lærerlag og Lærerforbundet sier klart ja til at arbeidet med å danne én stor utdanningsorganisasjon skal fortsette. Blant NLS 2884 klubber som har deltatt i høringen, er det bare 81 klubber som vil at arbeidet med å danne én organisasjon stanses. Dermed sier 97 prosent av svarerne i Norsk Lærerlag ja til videre arbeid. [...] I Lærerforbundets høring er det 84 prosent ja.

Norsk Skoleblad nr. 33/1999

GYLNE ØYEBLIKK

En uoppdaget ressurs

«Per» var en stille, litt liten og forsiktig gutt med dårlig selvtillit. Ingen yrker fristet ham.

Tekst: Ylva Törngren | yt@utdanningsnytt.no

– «Per» deltok blant annet i en forsterket gruppe med andre gutter. Han var en litt liten og forsiktig gutt med dårlig selvtillit, sier Lisbeth.

– De andre gutta elsket å skru! De ville med tida og god tilrettelegging bli flinke håndverkere.

Alle i gruppa skulle søkes inn på videregående etter individuelle vilkår, det vil si med rett til førstevalget sitt uansett karakterer.

Ingen yrker fristet

Men «Per» likte ikke å skru eller snekre, var ikke kunstnerisk anlagt og ønsket heller ikke å jobbe med mennesker.

– Vi hadde flere samtaler, men han kunne ikke se seg selv i noe yrke, sier Lisbeth.

Under en av disse samtale kom det fram at «Per» var glad i å fiske og var mye ute i naturen.

– Desperat tenkte jeg: «Naturbruk!», men nærmeste skole med det lå åtte mil unna, sier hun.

Da kom det fram at «Per» hadde et ønske om å flytte hjemmefra.

Fjøs og gartneri

Lisbeth avtalte å besøke skolen med «Per». Han fikk full omvisning, i fjøs og gartneri, i kafeteria og hybler. Det var et visst tilsyn med hybelevene.

– Man fikk også kost og losji; bra for en 16-åring.

Vi hadde en fin prat med rådgiver og pedagogisk psykologisk rådgiver. «Per» ble begeistret!

Søking ble satt i gang. En individuell læreplan ga rom for at han kunne bruke to år på grunnkurset, som førsteåret het da.

Lisbeth forklarer at rådgivning generelt sett får små ressurser. Derfor får hun sjelden fulgt opp tidligere elever. Men året etter ville en elev som også hadde søkt naturbruk, gjerne se skolen før sommerferien. Hun fikk tillatelse til skolebesøk med denne eleven.

Et stort smil

– Den som tok imot oss med et stort smil, var «Per»! Han hadde vokst en halv meter både i høyde og selvtillit, sier Lisbeth.

– Han hadde fått i oppdrag å vise oss rundt. Blant annet viste han oss stolt traktorene han hadde ansvaret for. Han som ikke likte å skru!

«Per» fortalte om skolen. Dette hadde vært det beste året i livet hans! Han hadde klart grunnkurset på ett år og ville bli gartner.

– Akkurat da opplevde jeg at jeg, om ikke alene, hadde vært med på å utgjøre en forskjell, sier Lisbeth glad.

– Vi har ikke råd til å la disse ressursene bli uoppdaget. Det må finnes en plass for alle!

Vi har ikke råd til å la disse ressursene bli uoppdaget.

Lisbeth Auraas Olerud (81)
pensjonist
tidligere lærer og rådgiver på ungdomstrinnet
44 års erfaring i skolen

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

UKAST

En podkast fra **UTDANNINGSNYTT**

En rasistisk gruppe truet med å bombe Sagene skole dersom elever med mørk hud gikk i 17. mai-toget. Hør den dramatiske historien.

Svart eller mørk? Hen eller ikke-binær? Legning eller seksuell orientering? Handikap eller funkis? Her lærer du hva du skal si.

Kortvokste Herman Falang (19) tror all oppmerksomheten han får for høyden sin kan brukes som en fordel i læreryrket.

Lærere deler sine beste og verste erfaringer fra klasserom og barnehager. Her får du en smak av lærerlivet!

Sjenerte barn trives dårligere i barnehagen enn andre. Her får du tips om hvordan du kan hjelpe de sjenerte barna.

Hvordan er det å ta imot klassen sin for første gang som nyutdannet lærer? Og hvordan er det å være en seksåring?

Her kan du høre på podkastene – helt gratis!

Også tilgjengelig på Spotify, Podme og Acast

KRYSSORD

Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: kryssord@utdanningsnytt.no før 7. januar 2025.
To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

					FAGOM- RÅDET	SITAT ODD BØR- RETZEN	TRENE ... MÖHOLT	FRED ITALI- ENSK ØY	UT- MERKET	JULEKA- LENDER 2020	FOR- TYNNE EKTE	JULE- PYNT	NESTEN FINALE INNI	JULEKA- LENDER 2021
					ILLE TIL MOTE KRYPE					ANGELI- NA JOLIE DEMON	NAVN PÅ TOKYO FØR 1868 TESLA		DO RE ... DESSERT	
					BYG- NINGSS- DEL				ARGON	ARTHUR ARNTZEN -FIGUR SPRENGE	FARGE		RETNING 5	
					ILDNE	LIEG		SPRÅK GASS				GI LØFTE		
					BRØLE				KREPS- DYR MUNCHS HJEM	VÆSKEN UENDE- LIG			LAWREN- CIUM STRØM	BRITISK KRIM- SERIE
	AULA UTELATE		FUGL KATT	MUSIKAL	STASE- LIG	PRO- SJEKTIL BÅTHUS					FRUKT KJERNE- SYRE			
												DRAKT		
				EDVARDS HUSTRU			BROR- SØNNER FYLLE- SYKE	MIDJE VARM			KOM- MUNE VIRK- SOMHET			
DUM JOD DIKT										MORENE TIL- BYGGET		NYNO. PRON. BEKK		ANNEN- RANGS LITER
				ELV	BANNING GAR- FIELD	SKAMLØS FÅR IKKE		LEDES AV ESPEN BARTH EIDE	SJELELIG SMERTE APPELL		50 DEN 2. UKJENTE		GIFT MED CARL I. HÆ	
PRO ANNO PÅSTAND														KURERER -GRUFF STILLHET
				MARINES		SPYTT FIGUR I «BEAT- LES»	VAKLER	FOLKENS SKOGS- DYR			FERSK- ØST OPPLY- NING(ER)			
STJELE	CIRKA JOURNA- LIST		FLYSEL- SKAP			... GRAF- TON LÆRE- BOK		PÅ- LYDENDE RUMENSK ØL			PLANTE NYGRAD			
BRENSEL KOM- MUNE				BYGNING SAKTE-TV ... HEG- ERBERG						SINNET				KORN- BAND
				LETTE		LIGGER I LANGLEY BOBIL- MERKE		EURO- PEER MALER KLOVNER				ANLEGG ØST		
KJÆRLIG							VOKSER BYLL				KORT OG BRED	TYGGE DRØV YTTRIUM		
		KASSE- BIL			JULEKA- LENDER- PRO- GRAM- LEDER								6. TONE RETT	
ÅRLIG	NIKKEL		EIN- STEIN- IUM		JULEKA- LENDER- PRO- GRAM- LEDER SØKNADS- VEDLEGG 5 ML		LEKER TINN	BRYGG PÅ NOR- SKE FLY	PRO- NOMEN DYREBO			FIL- FORMAT		BRUKKET
					NORGES ELDSTE PARTI							”KAMMER- TONE(N) TYPE SVING	SOLGUD	
NY JULE- KALEN- DER 2024								UMIDD- ELBART FORSTÅ- ELIG						

LØSNINGER

Kryssord nr 10

VINNERNE: Kari Sundsåsen, Hvasser, og Sigridd Blytt Tøsdal, Fredrikstad. Premien er hver sin boksjekk på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. Lagerleder
2. Ni ganger
3. 14. juli
4. Luzon
5. Villa Villekulla
6. Afrika
7. En kaninsort
8. Orgasme
9. Vibeke Først Haugen
10. Ingrid Kristiansen
11. Sekt
12. Eufrat og Tigris
13. Tannlegen (molar = jeksel)
14. Barne- og ungdomsarbeider
15. Sauemelk

Kvar fredag publiserer me ein nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finn du nye og tidlegare quizar: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsomplakatens regler for god presseetikk.

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer: 17. januar

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

Første steg
Tidsskrift for barnehagelærere.
Tre utgaver pr år.

Bedre skole
fra førsteklasse til lærerutdanning.
Fire utgaver pr år.

Yrke
Fokus på yrkesopplæring.
Fire utgaver pr år.

Spesialpedagogikk
Fag- og forskningstidsskrift.
Fire utgaver pr år.

MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

Bli med på Hjertesones skrivekonkurranse!

For elever på 4.–7. trinn

Tema: Skoleveien min

PREMIER

Én klasse får
kr 10 000

Én elev får et gavekort
på kr 5000

Oppstart 6. januar 2025

Vi som jobber med Hjertesone, vil gjerne vite mer om skoleveien rundt om i landet. Da er det supert å få førstehånds opplysninger fra brukerne selv.

Flere skal gå og sykle til skolen, det er et politisk mål. Jo færre som blir kjørt, desto bedre for miljøet. Og det er bra for kropp og sinn, ikke minst.

Hva er bra med skoleveien i nærmiljøet hos dere?
Kan noe bli bedre?

Vi gleder oss til å lese!

Konkurranseregler
finner du her